

ERHVERVSSTYRELSEN - UNDERSØGELSE AF KENDSKABET TIL DEMOKRATISKE VIRKSOMHEDER

DECEMBER - 2021

INDHOLD

1 // BAGGRUND OG FORMÅL	s. 3
2 // HOVEDKONKLUSIONER	s. 6
3 // DEL 1: KENDSKABET TIL DEMOKRATISKE VIRKSOMHEDER	s. 10
4 // DEL 2: VEJLEDNING OM DEMOKRATISKE VIRKSOMHEDER	s. 17
5 // DEL 3: VEJLEDNING OM DEMOKRATISKE VIRKSOMHEDER	s. 23
6 // DEL 4: DEMOKRATISKE VIRKSOMHEDER FREMADRETTET	s. 30
7 // METODE	s. 35
8 // BILAG	s. 38

OM MEGAFON A/S

MEGAFON A/S har gennem mere end 25 år været en af Danmarks mest velrenommerede og toneangivende analyse- og rådgivningsvirksomheder. Vi stiler efter at lave klare og præcise analyser, der kan omsættes til handling. Vi leverer både kvantitative og kvalitative analyser, hvilket tillader os at angribe problemstillinger fra flere vinkler. Analyserne bliver altid tilpasset den enkelte kundes behov, med udgangspunkt i de nyeste metodiske tilgange.

Fokus på kvalitet

MEGAFON er ISO-certificeret*, og det giver kunden garanti for, at vores undersøgelser lever op til branchens højeste standarder. Kunden kan være tryk ved, at alle analyser gennemføres efter kvalitetssikrede procedurer fra start til slut.

Fokus på metode

Vi udvikler og anvender løbende nye metoder inden for både kvalitativ og kvantitativ analyse. Vi er derudover specialister i at kombinere og integrere Big og Small Data i vores undersøgelser.

Fokus på kunden

Vores kunder er både private og offentlige organisationer/virksomheder, der ønsker høj kvalitet og dokumentation af pålideligheden af den indsamlede information. Selvom vi er et af landets mest kendte og velrenommerede analyseinstitutter, så er ingen opgave for lille for os, og vi leverer altid individuelle løsninger, der er skræddersyet vores kunders behov.

Fokus på resultater

Vi ser det som vores vigtigste opgave, at den viden vi leverer, nemt kan omsættes til handling. Vi leverer altså ikke blot analyser og rapporter, men tilbyder også rådgivning og strategiske anbefalinger, der kan implementeres både internt og eksternt.

MEGAFONs ekspertiseområder er:

- Præcise kvantitative analyser
- Dybdegående kvalitative analyser
- Meningsmålinger og holdningsundersøgelser
- Kundetilfredshedsanalyser
- Tracking-undersøgelser
- Rådgivning og anbefalinger
- Evalueringer af offentlige og private projekter

Læs mere på www.megafon.dk

*Alle undersøgelser bliver udført efter MEGAFONs interne kvalitetstandard. MEGAFON er ISO-20252:2019 certificeret. ISO 20252:20129 er de internationale branche-specifikke standarder for markeds-, opinions- og samfundsundersøgelser. Derudover er MEGAFON naturligvis medlem af den internationale brancheorganisation ESOMAR.

BAGGRUND OG FORMÅL

OM UNDERSØGELSEN

BAGGRUND OG FORMÅL MED UNDERSØGELSEN

MEGAFON har for Erhvervsstyrelsen foretaget en undersøgelse af kendskabet til demokratiske virksomheder i erhvervsfremmesystemet og blandt nyopstartede virksomheder.

Undersøgelsen skal understøtte en ekspertarbejdsgruppe, der har til formål at styrke vidensgrundlaget om demokratiske virksomheder og foreslå relevante tiltag i forhold til dem. Undersøgelsen afdækker følgende punkter, som vil understøtte arbejdsgruppens formål:

- Kendskabet til demokratiske virksomheder blandt erhvervsindustrien
- Kendskabet til demokratiske virksomheder i det kommunale erhvervsfremmesystem
- Kendskab til demokratiske virksomheder blandt nyopstartede danske virksomheder

MÅLGRUPPEN

Undersøgelsen er foretaget blandt 3 ovenstående målgrupper, hvoraf der er foretaget følgende antal interview:

- 6 kombinerede kvantitative og kvalitative interview med de 6 erhvervsindustrien
- 47 kvantitative interview med kommunale erhvervsfremmechefer eller medarbejdere, der kan svare på vegne af disse
- 15 kvalitative interview med kommunale erhvervsfremmechefer eller medarbejdere, der kan svare på vegne af disse
- 381 kvantitative interview med nyopstartede danske virksomheder
- 18 kvalitative interview med nyopstartede danske virksomheder

UNDERSØGELSENS GENNEMFØRELSE

Undersøgelsens dataindsamling er foretaget i perioden oktober – december 2021. For den kvantitative undersøgelse med nyopstartede virksomheder er undersøgelsen gennemført som en internetundersøgelse i perioden 24. november til 8. december 2021 på baggrund af kontaktlister fra Erhvervsstyrelsen med nyopstartede private virksomheder. Undersøgelsens anden kvantitative målgruppe (kommunale erhvervsfremmechefer eller anden relevant medarbejder) blev kontaktet telefonisk i perioden 16. november til 25. november 2021. Begge undersøgelser blev gennemført planmæssigt og fuldt ud tilfredsstillende. For begge undersøgelser gælder det, at den opnåede fordeling på baggrundsvariable (f.eks. region, virksomhedstype) i selve dataindsamlingen, har været så tæt på den faktiske fordeling, at det ikke har været nødvendigt at vægte de endelige resultater.

OM UNDERSØGELSEN

KVANTITATIV KOMMENTERING

Når der for de enkelte spørgsmål i denne rapport kommenteres på forskelle mellem baggrundsvariable (f.eks. køn, region, virksomhedstype), tages der altid udgangspunkt i, at resultaterne skal være forskellige fra hinanden på et 95% signifikansniveau. Det vil sige, at de forskelle der kommenteres på i undersøgelsen med stor sandsynlighed kan siges at gælde en reel forskel og ikke bare en statistisk tilfældighed. Et resultat, der er markeret som signifikant ved et signifikansniveau på 95% fortæller, at der er 5% sandsynlighed for, at det er tilfældigt – og altså omvendt at der 95% for at det IKKE er tilfældigt.

I kommenteringen kan der være +/- 1% til forskel i sammenlægnen af resultater i forhold til tal, der står i parentes, hvilket skyldes afrundinger.

KVALITATIVE INDSIGTER

Den kvalitative undersøgelse er gennemført i perioden november-december 2021. For kommuner og virksomheder gælder det, at de kvalitative respondenter er rekrutteret på baggrund af de kvantitative undersøgelser. Erhvervshusene er rekrutteret til interview ud fra kontaktoplysninger på erhvervshuscheferne, som er leveret af Erhvervsstyrelsen.

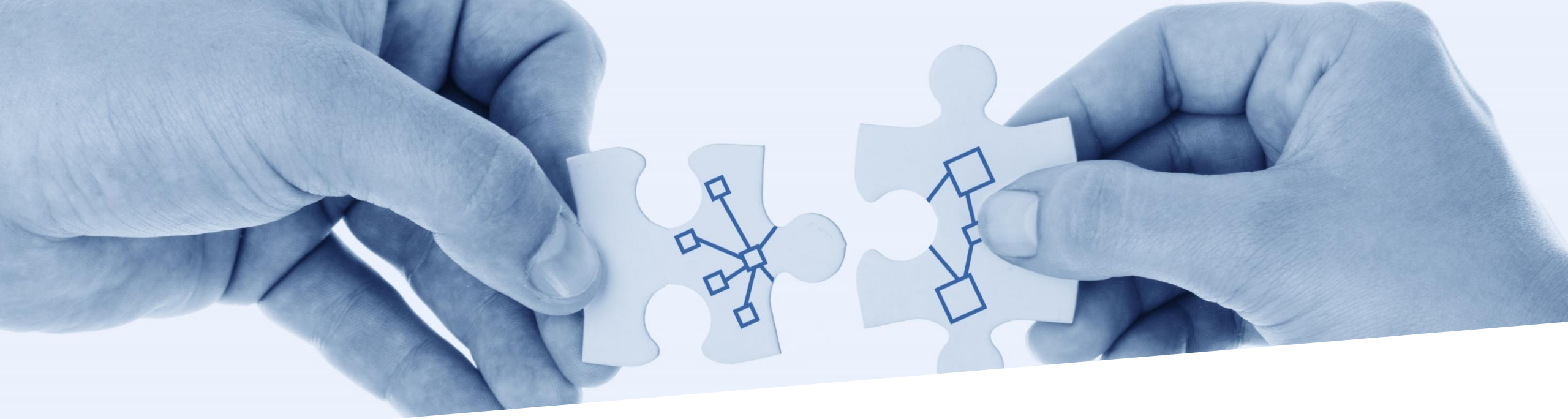
Under gennemlæsningen af rapporten er det vigtigt at holde sig for øje, at interviewene afdækker oplevelser, synspunkter og årsagssammenhænge. Respondenternes refleksioner og idéer er fremkommet som umiddelbare tanker, og de skal derfor forstås som et indblik i deres oplevelser. I rapporten afrapporteres resultaterne fra de tre målgrupper samlet, såfremt pointerne ikke afviger fra hinanden. Præsenteres pointer som kun gør sig gældende for enkelte af målgrupperne, illustreres dette ved brug af følgende ikoner for henholdsvis erhvervshuse kommuner og virksomheder .

KVALITATIVE CITATER

Citater, som fremtræder i den kvalitative afrapportering, er indholdscitater, som stammer fra de udsagn, respondenterne har formuleret i løbet af undersøgelsen. Citaterne er korrekte, både hvad angår indhold og styrke i udsagnene. Der kan være gennemført sproglige tilpasninger for at få citaterne til at fremstå mere præcise og lettere forståelige for læserne.

RAPPORTENS OPBYGNING

Undersøgelsens konklusioner og centrale anbefalinger er opsummeret i kapitlet "Hovedkonklusioner". Dette kapitel kan læses for sig for at få et overblik over undersøgelsens væsentligste findings. Herefter følger den samlede analyse i fire dele. Hver del er indledt med en kort opridsning af kapitlets fokuspunkter og det datamateriale, som er anvendt i kapitlet.

HOVEDKONKLUSIONER

Lavt kendskab og tvivl om betydningen af begrebet demokratiske virksomheder går hånd i hånd

Blandt samtlige målgrupper er der, på trods af lavt kendskab, stor nysgerrighed på demokratiske virksomheder og deres potentialer

Der er stort potentiale for at øge kendskabet til demokratiske virksomheder blandt både kommuner, erhvervshuse og virksomheder

- Kun 26% af kommunerne og 10% af virksomhederne svarer, at de i høj grad eller meget høj grad har et dybdegående kendskab til demokratiske virksomheder. Omvendt svarer 49% af kommunerne og 64% af virksomhederne, at de i mindre grad eller slet ikke har et dybdegående kendskab hertil. Det samme gør sig gældende for erhvervshusene, hvor størstedelen i mindre grad eller slet ikke har kendskab til demokratiske virksomheder.
- På trods af det manglende kendskab viser den kvalitative undersøgelse, at generelt en stor nysgerrighed på demokratiske virksomheder. Langt størstedelen af de erhvervshuse og kommuner der har deltaget i kvalitative interview er positiv indstillede over for demokratiske virksomheder, som de mener kan bidrage positivt til lokalsamfundet, øget trivsel på arbejdspladsen og forankring i virksomhederne.
- Selvom kendskabet er temmelig lavt, er det næsten hver 3. virksomhed (29%), som er enige eller helt enige i, at de er interesserede i mere viden om at kunne etablere virksomheden som en demokratisk virksomhed.

Der er tvivl om betydningen af begrebet demokratiske virksomheder blandt både erhvervshuse, virksomheder og kommuner

- 72% af kommunerne mener, at det i høj eller meget høj grad er uklart, hvad demokratiske virksomheder betyder. Dette er ligeledes tilfældet for 76% af virksomhederne.
- Uklarheden om betydningen af begrebet hænger i høj grad sammen med den manglende grad af kendskab. I de kvalitative interview tøver mange respondenter nemlig med at udtale sig om deres kendskab til demokratiske virksomheder, da de er i tvivl om, hvorvidt deres forståelse stemmer overens med den korrekte definition.
- Blandt både virksomheder, kommuner og erhvervshuse er der tvivl om, hvorvidt en demokratisk virksomhed defineres ud fra ejerform eller praktiseren af demokratiske beslutningsprocesser i hverdagen.

Der er bekymring for at fokus på samfundsansvar sker på bekostning af profit

Mere viden om demokratiske virksomheder kan mindske usikkerhed om økonomiske omstændigheder

Demokratiske virksomheder forstås som andels- og medarbejderejede virksomheder

- Både blandt virksomheder, kommuner og erhvervsbureauer forstås demokratiske virksomheder i høj grad som andelsvirksomheder og forbindes med andelsbevægelsen, som flere associerer med noget der er særlig dansk.
- Særligt erhvervsbureauene og kommunerne efterspørger mere viden om, hvorvidt andelsvirksomheder går ind under definitionen demokratiske virksomheder, og i så fald, hvorfor der er behov for at anvende en ny betegnelse herfor.

Demokratiske virksomheder forbindes med fokus på samfundsansvar, hvilket nogle mener kan stå i vejen for fokus på profit

- Demokratiske virksomheder forbindes af alle målgrupperne med virksomheder, der har et idealistisk mål og fokus på samfundsansvar, som det typisk ses ved socioøkonomiske virksomheder. Mens flere respondenter ser dette som positivt, er der dog også mange som mener, at dette kan være en hæmsko for virksomhedens evne til at skabe profit.
- Det er særligt en forestilling om, at beslutningsprocesserne i en demokratisk virksomhed vil være tunge og langsomme, der giver anledning til bekymring for, hvorvidt den demokratiske virksomhedsform er rentabel.

Trivsel på arbejdspladsen gør den demokratiske virksomhedsform attraktiv, mens tvivl om økonomiske omstændigheder giver anledning til bekymring

- Både virksomheder, kommuner og erhvervsbureauer forestiller sig, at den demokratiske virksomhedsform kan lede til øget trivsel og engagement på arbejdspladsen, hvilket kan føre til høj kvalitet i virksomhedernes produkter og services.
- Flere virksomheder er skeptiske over for den demokratiske virksomhedsform, fordi de er meget i tvivl om, hvordan mulighederne vil være for at få lån til en demokratisk virksomhed, og hvem der hæfter for lånet. De økonomiske omstændigheder er nemlig en vigtig faktor for de nyopstartede virksomheder, hvilket også afspejles i den kvantitative undersøgelse idet 59% af virksomhederne vælger 'Begrænset ansvar/risiko for økonomiske tab' som noget af det, der var vigtigst for dem, da de valgte selskabstype.

Der vejledes i lav grad om demokratiske virksomheder i erhvervsfremmesystemet

Tydligere definition af demokratiske virksomheder og deres fordele kan gøre det lettere at yde vejledning

Lav relevans for de mindste virksomheder - stor relevans for virksomheder med fokus på grøn omstilling og unge iværksættere

- Flere erhvervshuse og kommuner påpeger, at mange af de virksomheder de vejleder, er enkeltmandsvirksomheder eller virksomheder med 1-2 ansatte, for hvem de ikke mener, at den demokratiske virksomhedsform er relevant. Virksomheder af denne størrelse nævner også, at de ikke ser den demokratiske virksomhedsform som relevant på grund af deres lille størrelse.
- Flere kommuner mener til gengæld, at den demokratiske virksomhedsform i høj grad vil være relevant for nyopstartede virksomheder med fokus på grøn omstilling samt unge iværksættere. Det er nemlig særligt her, at kommunerne oplever interesse i og efterspørgsel på vejledning om alternative virksomhedsformer.

Efterspørgsel på de konkrete fordele ved at være en demokratisk virksomhed

- Både erhvervshuse, virksomheder og kommuner efterspørger tydelige årsager til, hvorfor det skulle være mere fordelagtigt at stifte en demokratisk virksomhed i sammenligning med andre virksomhedsformer.
- Enkelte virksomheder stiller spørgsmålstejn ved, hvorvidt der er skattemæssige fordele ved at være en demokratisk virksomhed. De nævner, at dette i høj grad vil være relevant for deres holdning til hvorvidt det ville være relevant for dem at stifte en demokratisk virksomhed.

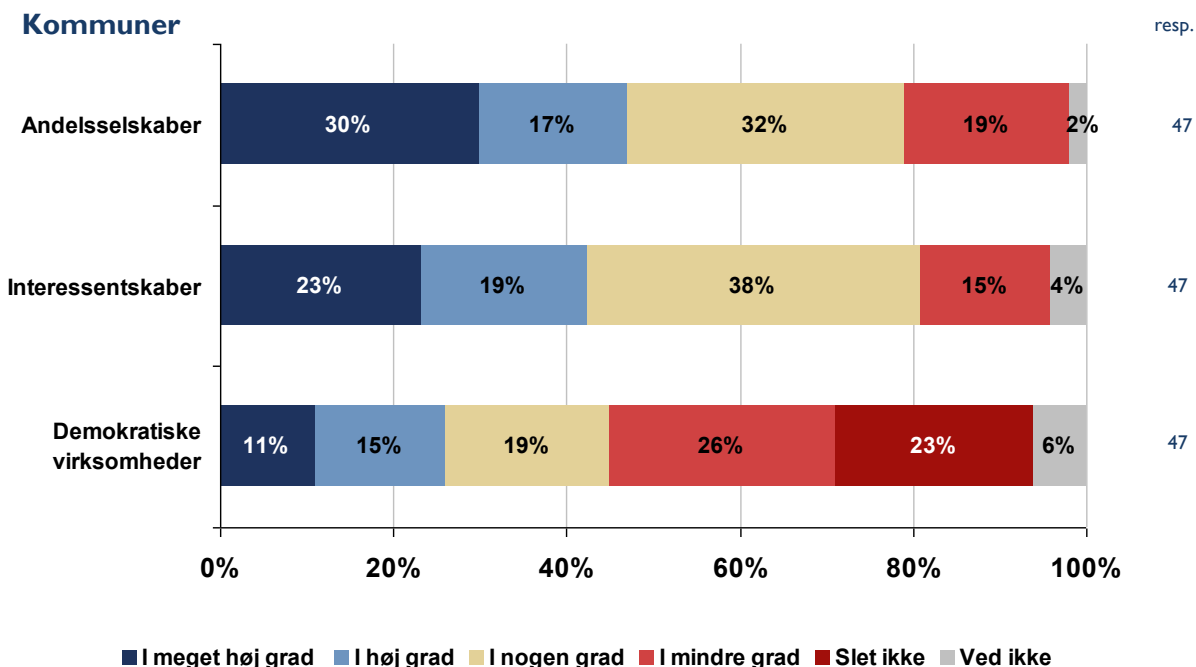
Erhvervshuse og kommuner vejleder i meget lav grad om virksomhedsform, men kan se potentialet i at vejlede om demokratiske virksomheder

- Af de kvalitative interview fremgår det, at hverken kommunerne eller erhvervshusene vejleder om virksomhedsform. De bemærker, at virksomhederne som regel får vejledning af en revisor eller advokat herom, hvilket virksomhederne i deres interview bekræfter. Revisorer og advokater kan derfor være en meget relevant målgruppe at sætte fokus på, hvis kendskabet til demokratiske virksomheder skal styrkes.
- Flere af erhvervshusene er positivt indstillede over for i fremtiden at vejlede om demokratiske virksomheder, såfremt der afsættes ressourcer og tid til at kvalificere deres medarbejdere til dette.

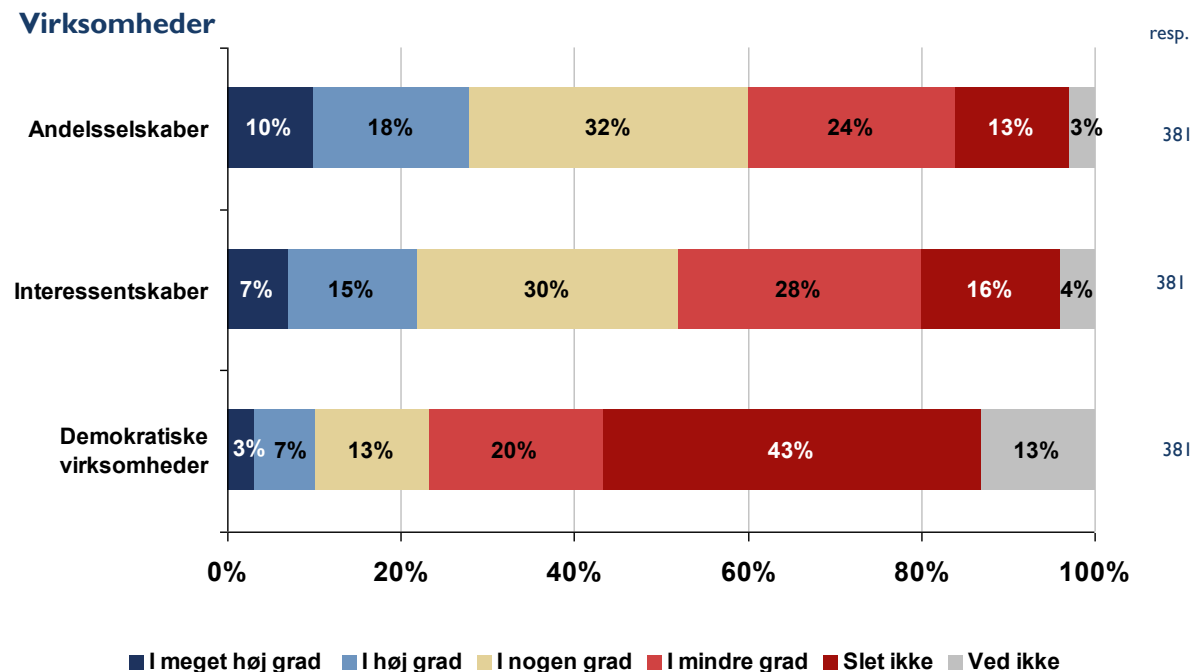
DEL I: KENDSKABET TIL DEMOKRATISKE VIRKSOMHEDER

I HVILKEN GRAD MENER DU, AT I HAR DYBDEGÅENDE KENDSKAB TIL FØLGENDE VIRKSOMHEDSFORMER?

Kommunerne har langt lavere kendskab til demokratiske virksomheder sammenlignet med andre typer af virksomheder.

Kun 26% af kommunerne svarer, at de i høj grad (15%) eller meget høj grad (11%) har et dybdegående kendskab til demokratiske virksomheder. Sammenlignet med antallet af kommuner der svarer, at de i høj grad eller meget høj grad har dybdegående kendskab til andelselskaber (47%) og interessentselskaber (43%), er dette meget lavt.

Blandt virksomhederne er der generelt lav grad af dybdegående kendskab til samtlige virksomhedsformer – kendskabet er særligt lavt for demokratiske virksomheder.

Næsten 1 ud af 3 (28%) virksomheder har enten i høj grad (18%) eller meget høj grad (10%) et dybdegående kendskab til andelselskaber. Dette er lavere for interessentskaber, hvor 22% svarer 'i høj grad' (15%) eller 'i meget høj grad' (7%). Lavest er kendskabet til demokratiske virksomheder, hvor 10% svarer 'i høj grad' (7%) eller 'i meget høj grad' (3%).

Kendskabet til demokratiske virksomheder er blandt virksomhederne lavest i Region Hovedstaden og højest i Region Midtjylland. Flere virksomheder i Region Hovedstaden (71%) svarer 'i mindre grad'/'Slet ikke', når det gælder kendskabet til demokratiske virksomheder, sammenlignet med gennemsnittet (64%). Omvendt svarer flere i Region Midtjylland (18%) 'i høj grad'/'i meget høj grad' sammenlignet med gennemsnittet (10%).

Særligt virksomheder med 1 eller færre medarbejdere har lavt kendskab til demokratiske virksomheder. Blandt disse har 68% 'i mindre grad'/'Slet ikke' kendskab til demokratiske virksomheder, mens andelen er 57% for virksomheder med to eller flere medarbejdere.

Kendskabet til demokratiske virksomheder er i virksomhederne lavere blandt kvinder end blandt mænd. Således svarer 12% af mændene 'i høj grad/meget høj grad', mens dette kun gør sig gældende for 6% af kvinderne.

KENDSKAB TIL OG ERFARING MED DEMOKRATISKE VIRKSOMHEDER GÅR HÅND I HÅND

Mens kendskabet til demokratiske virksomheder er lavt både i erhvervsfremmesystemet og blandt virksomhederne, viser den kvalitative undersøgelse, at der er forskel på, hvad målgrupperne fokuserer på, når de bedes uddybe deres kendskab.

LAVT KENDSKAB OG TVIVL OM DEFINITIONEN AF DEMOKRATISKE VIRKSOMHEDER

 Ligesom kommunerne har erhvervshusene meget lavt kendskab til demokratiske virksomheder. 5 ud af de 6 erhvervshuse angiver, at de slet ikke eller i mindre grad har dybdegående kendskab til demokratiske virksomheder. Kun Erhvervshus Sydjylland og ganske få kommuner angiver, at de i nogen eller høj grad har kendskab til demokratiske virksomheder. I disse tilfælde er det relevant at bemærke, at Erhvervshus Sydjylland og kommunerne i deres uddybelse af deres kendskab, refererer til deres kendskab med lokale andelsselskaber eller aktieselskaber, som de antager går ind under definitionen 'demokratiske virksomheder'. Samtlige af de interviewede erhvervshuse og kommuner stiller spørgsmålstegn ved, hvorvidt aktie- eller andelsselskaber kan defineres som demokratiske virksomheder. Det kan derfor konkluderes, at der i erhvervsfremmesystemet er forvirring om, hvor grænserne drages mellem disse forskellige virksomhedsformer.

VIRKSOMHEDERNES KENDSKAB BYGGER PÅ DERES ERFARING MED DEMOKRATISKE VIRKSOMHEDER

 Som det fremgår af den kvantitative undersøgelse, har virksomhederne generelt lav grad af kendskab til demokratiske virksomheder. De virksomheder der angiver, at de slet ikke har dybdegående kendskab til demokratiske virksomheder har typisk aldrig hørt om denne virksomhedsform. Til gengæld afviger de virksomheder, som i nogen, høj eller meget høj grad har kendskab til demokratiske virksomheder, fra respondenterne i erhvervsfremmesystemet, da deres viden typisk bygger på erfaring med demokratiske virksomheder. Ud af de interviewede virksomheder, som i høj eller meget høj grad kender til demokratiske virksomheder, fortæller størstedelen, at de selv enten er eller har været involveret i en demokratisk virksomhed. Disse virksomheder typisk er stiftet som et andels-, interessent- eller aktieselskab.

”Jeg tror egentlig aldrig, at jeg har hørt begrebet ’demokratiske virksomheder’. Det er først, når vi taler om det nu i forbindelse med undersøgelsen, at jeg lige fandt ud af, hvad det egentlig er. Altså jeg kender jo andelsvirksomheder, foreninger og fonde, men begrebet ’demokratiske virksomheder’ kendte jeg faktisk ikke.”

-
Erhvervshus Sjælland

”Jeg ved ikke hvad det er og jeg har ikke hørt om det før. Men det lyder da spændende.”

-
Anne, 1 ansat

”Det er ikke et begreb jeg har hørt anvendt - Det er nyt for mig. Men jeg har nok drevet det i praksis i min tidligere virksomhed, uden at vide hvad begrebet ’demokratisk virksomhed’ betød.”

-
Ernst, 1 ansat

CITATER:

ERHVERVSFREMME SYSTEMETS KENDSKAB TIL DEMOKRATISKE VIRKSOMHEDER

I HØJ ELLER MEGET HØJ GRAD KENDSKAB

”Jeg har hørt om det, men vi har ikke haft nogen demokratiske virksomheder her i kommunen. Jeg kan ikke huske, hvor jeg har hørt det - det er nok bare i et rådgivningsforløb. Vi får også meget information fra Erhvervsstyrelsen, så måske er det derfra”.

-
Brøndby Kommune

”Jeg har godt hørt udtrykket, men det er jo en samlet betegnelse for mange forskellige typer virksomheder. Det er ikke noget, jeg bruger i dagligdagen. Det mest oplagte eksempel på en demokratisk virksomhed i Randers er måske vores betonvirksomhed CONFAC, for der er det medarbejderne der ejer virksomheden sammen med ejerne. Der er rigtig mange beslutninger, der bliver truffet demokratisk.”

-
Randers Kommune

I NOGEN ELLER MINDRE GRAD KENDSKAB

”Jeg kender lidt til demokratiske virksomheder, fordi jeg har været til en konference, hvor der var et indlæg om demokratiske virksomheder. Og jeg må indrømme, at selv efter juristens indlæg har jeg svært ved at se, hvad demokratiske virksomheder egentlig bidrager med, som de andre virksomhedsformer ikke kan.”

-
Lemvig Kommune

”Jeg har faktisk ikke hørt begrebet ‘demokratiske virksomheder’, før I skrev. Vi går jo overhovedet ikke op i virksomhedsformen - vores målgruppe er jo alle virksomheder.”

-
Erhvervshus Midtjylland

SLET INTET KENDSKAB

”Jeg har aldrig hørt begrebet før. Det er lidt pudsigt eller pinligt, for vi ved jo noget om CSR og socioøkonomiske virksomheder, men ikke noget om demokratiske virksomheder.”

-
Erhvervshus Hovedstaden

”Jeg lavede mine egen lille uofficielle spørgeundersøgelse efter jeg havde snakket med jer sidst, og spurgte tre kollegaer om de kendte begrebet. De havde heller ikke hørt det før. Men alle forstår selvfølgelig godt begrebet. Det er bare ikke lige en betegnelse vi bruger”

-
Tårnby Kommune

RESPONDENTERNE HAR EN OVERORDNET FORSTÅELSE AF BEGREBET DEMOKRATISKE VIRKSOMHEDER

I de kvalitative interview blev erhvervshuse, kommuner og virksomheder bedt uddybe, hvad de forstår ved en demokratisk virksomhed. Om end samtlige respondenter har en basal forståelse af, hvad demokratiske virksomheder er, må det bemærkes, at denne for langt de fleste er præget af tvivl, idet den baseres på deres egen vurdering, snarere end viden om emnet. Nedenfor ses de mest typiske forklaringer, mens det til højre kan ses, hvilke stikord, virksomhederne hyppigst anvendte i den kvantitative undersøgelse.

ANDELSBEVÆGELSEN, FORENINGER OG FONDE

Stort set alle respondenter fra de tre målgrupper forbinder demokratiske virksomheder med andelsbevægelsen. Flere betragter denne som et særligt dansk fænomen og en del af den danske historie.

Herudover mener flere respondenter, at fonde og foreninger må være demokratiske virksomheder, fordi de ledes af en demokratisk valgt bestyrelse.

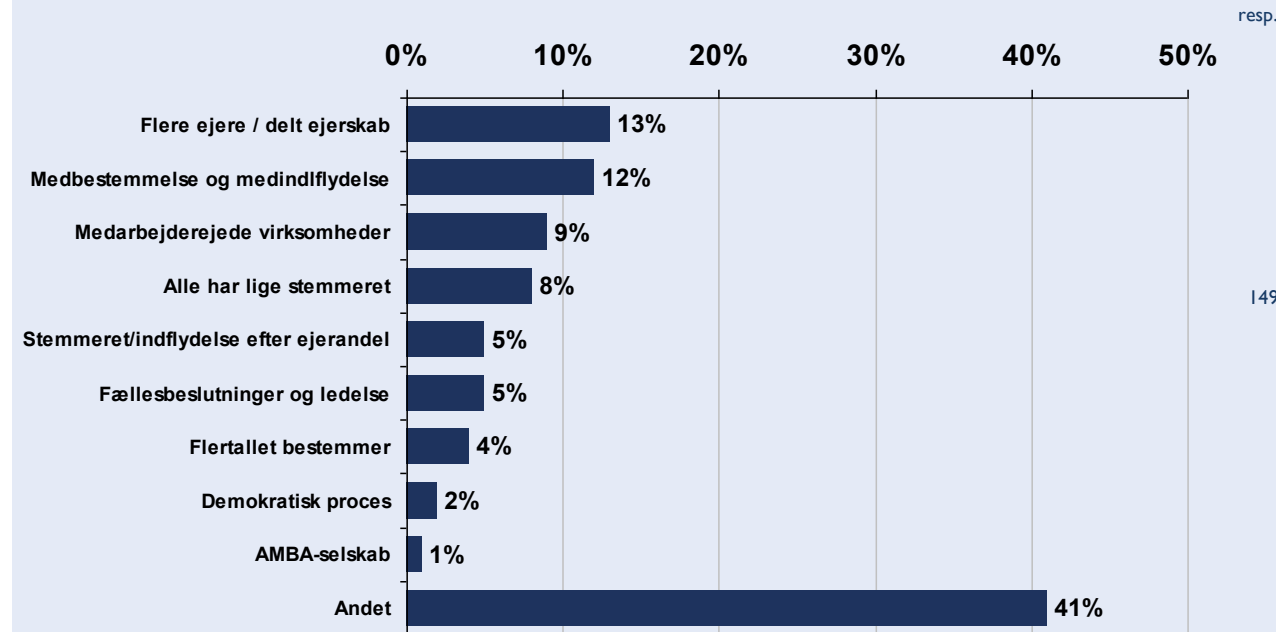
MEDARBEJDER- ELLER MEDLEMSEJEDE VIRKSOMHEDER

Mange associerer demokratiske virksomheder med enten medarbejderejede virksomheder eller medlemsejede virksomheder. Ved medarbejderejet forstås, at alle medarbejdere ejer en del af virksomheden enten i form af andele eller aktier. I forbindelse med medlemsejede virksomheder nævnes typisk pensionselskaber, vandværker eller elforsyningsselskaber, der er ejet af lokalbefolkningen

IDEALISTISKE VIRKSOMHEDER

Demokratiske virksomheder forstås typisk af respondenterne, som virksomheder der har et idealistisk formål, der prioriteres over eller på lige fod med kommercielle formål. Derfor forbindes de også ofte med socioøkonomiske virksomheder.

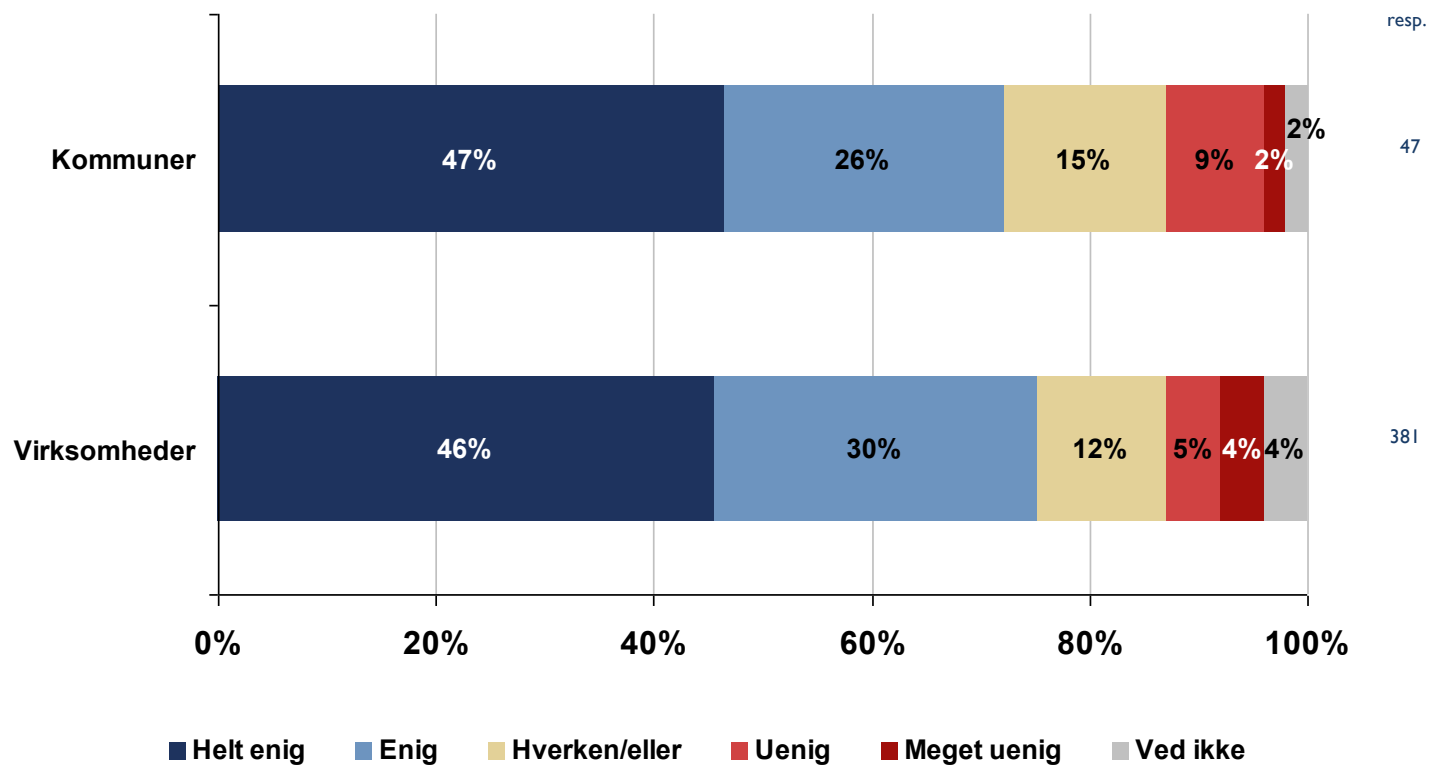
HVIS DU I FÅ STIKORD SKULLE GIVE DIN DEFINITION AF DEMOKRATISKE VIRKSOMHEDER SOM SELSKABSFORM, HVORDAN VILLE DU SÅ GØRE DET? (KUN STILLET TIL VIRKSOMHEDER)

En del virksomheder kommer tæt på den definition som Erhvervsstyrelsen anvender – dog stadig med en del usikkerhed.

Flest virksomheder angiver, at en demokratisk virksomhed er defineret som en virksomhed med 'Flere ejere/delt ejerskab' (13%), 'Medbestemmelse og medindflydelse' (12%) og 'Medarbejderejede virksomheder' (9%). 41% af besvarelsene er kategoriseret som 'Andet'. Disse besvarelses er ikke entydige og trækker i mange forskelligartede retninger. For en fuld oversigt henvises der til tabelrapporten.

I HVILKEN GRAD ER DU ENIG ELLER UENIG I UDSAGNET: DET ER UKLART FOR MIG, HVAD BEGREBET DEMOKRATISKE VIRKSOMHEDER HELT PRÆCIS DÆKKER OVER?

Både kommuner og virksomheder finder begrebet demokratiske virksomheder uklart.

72% af **kommunerne** svarer, at de er enige (26%) eller helt enige (47%) i, at det er uklart hvad begrebet dækker over. Hertil svarer 15% 'hverken/eller', mens 11% er uenige (9%) eller helt uenige (2%). 2% svarer 'ved ikke'.

For **virksomheder** tegnes der et lignende billede, hvor 3 ud af 4 (76%) er enten enige (30%) eller helt enige (46%) i, at det er uklart, hvad begrebet demokratiske virksomheder dækker over. Hertil svarer 12% 'hverken/eller', mens 9% er uenige (5%) eller helt uenige (4%). 4% svarer 'ved ikke'.

5 ud af de 6 erhvervshuse i den kvalitative undersøgelse er helt enige (4) eller enige (1), i at det er uklart for dem, hvad begrebet demokratiske virksomheder dækker over. Et erhvervshus er hverken enig eller uenig i dette udsagn.

Flere virksomheder i Region Hovedstaden svarer, at de er enige/helt enige i, at begrebet demokratiske virksomheder er uklart (82%), sammenlignet med gennemsnittet (76%).

UKLARHED OM BEGREBET 'DEMOKRATISKE VIRKSOMHEDER'

De kvalitative dybdeinterview viser, at begrebet 'demokratiske virksomheder' særligt opleves uklart, fordi det ikke er tydeligt, hvorvidt begrebet dækker over ejerformen, virksomhedens daglige praksis eller virksomhedens samfundsmæssige målsætninger. Herudover kritiseres begrebet af nogle respondenter for per definition at stemple andre virksomhedsformer som u-demokratiske.

DEMOKRATISK EJERFORM ELLER DEMOKRATISK PRAKSIS?

Både erhvervshuse og kommuner rejser spørgsmålet om, hvorvidt en virksomhed både skal have en demokratisk ejerform og en demokratisk hverdagspraksis, for at kunne defineres som en demokratisk virksomhed. Flere har eksempelvis kontakt til virksomheder, som de mener er demokratiske, fordi virksomhederne har en høj grad af medarbejderinddragelse, men hvor der ikke nødvendigvis stemmes om tiltag eller er demokratisk ejerskab. Således efterspørger virksomhederne klarhed over på hvilke niveauer en virksomhed skal være demokratisk for at leve op til definitionen.

DEMOKRATI SOM EN SELVFØLGE

Flere kommuner og virksomheder nævner, at langt de fleste virksomheder i dag er demokratiske i den forstand at medarbejderne har indflydelse på deres arbejde og har lov til at sige deres mening højt. Derfor påpeger enkelte, at det er for "fluffy" at bruge begrebet demokrati, og at det potentielt kan være problematisk, at nogle virksomheder indirekte bliver stemplet som u-demokratiske, hvis de ikke lever op til den specifikke definition for den demokratiske virksomhedsform.

"Hvis man skal bruge det her operationelt fremadrettet til et eller andet, så tror jeg, at man skal blive skarpere på, hvor grænserne går. Altså hvad er det helt præcist, der kendetegner en demokratisk virksomhed? Og hvad er det for nogle særlige karakteristika der er interessante i den sammenhæng?"

-

Erhvervshus Midtjylland

"Det uklare for mig ligger i, om begrebet demokratisk virksomhed alene lægger sig til ejerstrukturen og ikke til virksomhedens måde at drive forretning på?"

-

Erhvervshus Sydjylland

"Jeg synes det er misvisende. Jeg forbinder ordet 'demokrati' med folkestyre. Jeg kan godt lave koblingen mellem noget der er forbrugerejet eller pensionskasser er udtryk for noget demokratisk, men jeg synes alligevel, at det er en meget bred definition på noget, der kan være så mange former."

-

Favrskov kommune

DEL 2: HOLDNINGER TIL DEMOKRATISKE VIRKSOMHEDER

UDFORDRINGER OG STYRKER VED DEMOKRATISKE VIRKSOMHEDER IFØLGE ERHVERVSFREMME SYSTEMET

 Erhvervshusene og kommunerne blev under deres interview bedt om at fortælle, hvilke styrker og udfordringer de forbinder med den demokratiske virksomhedsform. Det er væsentligt at bemærke, at deres besvarelser er givet på baggrund af antagelser om demokratiske virksomheder grundet deres lave kendskab til og erfaring med demokratiske virksomheder.

STYRKER: LEGITIMITET OG SAMFUNDSTRIVSEL

Selvom der blandt erhvervshusene og kommunerne er forvirring om, hvad begrebet helt præcis betyder, fremhæver stort set alle de samme styrker ved virksomhedsformen. Både erhvervshuse og kommuner mener, at der må være en højere grad af legitimitet og solid forankring i demokratiske virksomheder, da beslutningerne tages i fællesskab. I denne forbindelse forestiller flere erhvervshuse sig, at der i demokratiske virksomheder vil være mere fokus på idealisme end profit, hvilket de mener kan bidrage til øget trivsel på arbejdspladserne og højere grad af engagement blandt medarbejderne. Enkelte påpeger herudover, at det kan bidrage positivt til virksomhedens rekruttering og fastholdelse af medarbejdere i en samtid med mangel på arbejdskraft. Generelt synes respondenterne umiddelbart godt om begrebet, da det har positive og sympatiske konnotationer.

UDFORDRINGER: TUNGE BESLUTNINGSPROCESSER

Ligesom erhvervshuse og kommuner er enige om styrkerne ved den demokratiske virksomhedsform, er de også i høj grad enige om, hvad der kunne være udfordrende. Stort set alle mener, at der kan være en udfordring i, at de demokratiske beslutningsprocesser i en virksomhed kan blive for tunge i forhold til det frie markeds efterspørgsel på en høj grad af agilitet og kort reaktionstid. Dermed mener nogle, at den demokratiske virksomhedsform og profitmaksimering står i modsætning til hinanden, og at den demokratiske styreform derfor vil hæmme virksomhedens vækst.

”Ofte vil demokratiske virksomheder have et større fokus på samfundsmæssig nytte og værdi i bred forstand. Og større legitimitet generelt i forhold til omverdenen. Så virksomhedsformen har større legitimitet, men mindre hurtighed. Hvis der er mange med til at bestemme, så kan det tage lidt længere tid.”

-
Erhvervshus Nordjylland

”Jeg ser legitimiteten og nogle andre bevæggrunde som styrker. Der ville være lidt mere plads til idealisme måske. Et stort problem med vores kapitalistiske system er jo, at man nogle gange ser grådighed, og man ser, at egoisme spiller hovedrollen, og det er vel ikke altid befordrende for et godt samfund.”

-
Erhvervshus Hovedstaden.

”Jeg kunne sagtens forestille mig, at der ville være en masse udfordringer ved det. I og med at der ikke er entydig ansvarsplacering, så tænker jeg, at det kunne give udfordringer. Men jeg tror også, at der vil være en større ansvarlighed og et større engagement i virksomheden, fordi man kan se, at det her kan jeg faktisk få glæde og gavn af på bundlinjen selv”

-
Vejen Kommune

UDFORDRINGER OG STYRKER VED DEMOKRATISKE VIRKSOMHEDER IFØLGE VIRKSOMHEDER

Virksomhederne blev ligeledes bedt om at fortælle hvilke styrker og udfordringer, de forbinder med den demokratiske virksomhedsform. Sammenlignet med respondenterne fra erhvervsfremmesystemet havde virksomhederne flere detaljerede overvejelser om dette.

STYRKER:

STØRRE ENGAGEMENT OG EJERSKAB BLANDT ANSATTE

En stor andel af virksomhederne forbinder særligt den demokratiske ejerform med medarbejder-ejerskab. Disse virksomheder mener, at medarbejderne vil have en større følelse af indflydelse på og ansvar for virksomheden, hvilket vil lede til større engagement blandt medarbejderne.

FORSKELLIGE KOMPETENCER

Flere virksomheder ser en stor fordel i, at en demokratisk virksomhed giver bedre plads til mange forskellige kompetencer og dermed giver virksomhederne et stærke grundlag at træffe beslutninger ud fra.

FÆLLESSKAB OG ET GODT ARBEJDSMILJØ

Adskillige virksomheder forestiller sig, at en demokratisk virksomhed vil skabe en følelse af fællesskab og bidrage til et godt arbejdsmiljø. En virksomhed forklarer, at den demokratiske virksomhedsform er attraktiv for ham, da det er sjovere at være flere om et projekt, og at et godt arbejdsmiljø er afgørende.

UDFORDRINGER:

TUNGERE BESLUTNINGSPROCES

I overensstemmelse med erhvervsfremmesystemets antagelse om, at en tungere beslutningsproces er den største udfordring ved den demokratiske virksomhedsform, er der blandt de interviewede virksomheder også bred enighed om dette. Enkelte virksomheder fremhæver i den forbindelse, at der også kan være risiko for, at medarbejdere kun tilsyneladende inddrages, men ikke har reel indflydelse.

UKLARHED OM KAPITAL OG GÆLDSSTIFTELSE

Flere virksomheder påtaler, at der med flere medejere, givetvis vil være flere uklarheder omkring kapital og gældsstiftelse, end ved en virksomhed med én ejer. Virksomhederne antager derfor, at det i mange tilfælde vil være sværere at optage lån som demokratisk virksomhed. Den økonomiske usikkerhed udgør for flere en væsentlig barriere for at overveje den demokratiske virksomhedsform.

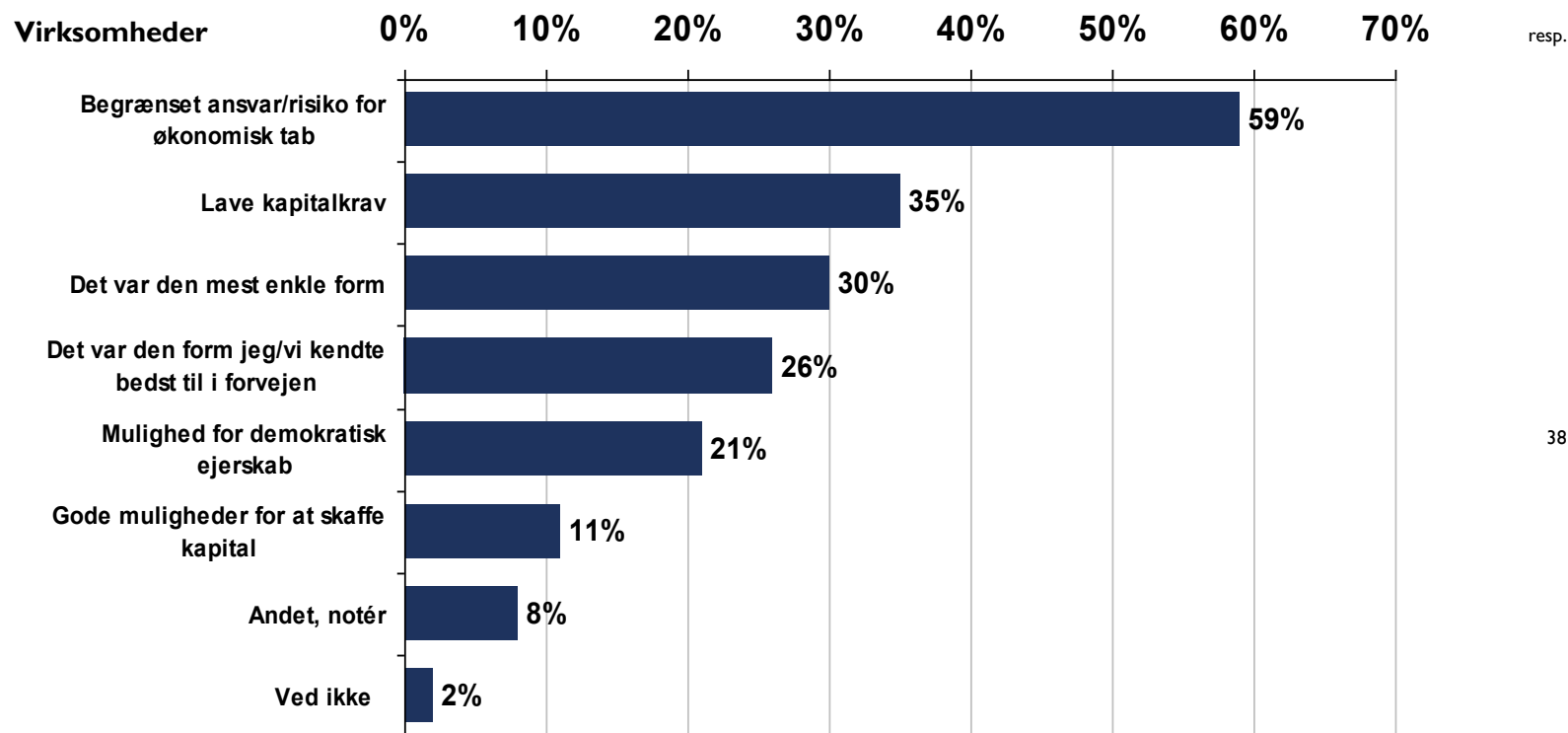
”Jeg tænker, at det vil give en mere holistisk ledelse, fordi det er jo inklusion og diversitet, som man får helt gratis. Man får folk ind i ledelsen med andre perspektiver, så man får et meget bredere blik – man får et mere reelt billede af, hvordan medarbejdere faktisk har det. Og måske et mere reelt ønske om at skabe en god arbejdsplads. Jeg tror det kunne skabe en fantastisk dialog.”

-
Anne, 1 ansat

”Risikoen kunne være, hvis det bliver lidt for demokratisk om man så må sige, så sker der ikke en skid. Det er jo fint nok at have en åbenhed og en diskussion om tingene, men omvendt skal der også træffes en beslutning om noget for at komme videre, så risikoen kunne være sådan lidt halv-svenske tilstande, hvor der kan gå enormt lang tid uden at finde konsensus.”

-
Henrik, 4 ansatte

HVAD VAR VIGTIGT I DIT/JERES VALG AF SELSKABSTYPE? GIV GERNE FLERE SVAR

resp.

Hver femte virksomhed angiver, at muligheden for demokratisk ejerskab var vigtigt i deres valg af selskabstype.

Flest virksomheder (59%) vælger 'Begrænset ansvar/risiko for økonomiske tab' som noget af det, der var vigtigst for dem, da de valgte selskabstype. Herudover svarer 1 ud af 3 (35%), at de i deres valg af selskabstype betragtede lave kapitalkrav som vigtige, mens lige under en tredjedel (30%) svarer, at de valgte den mest enkle virksomhedsform.

381

21% svarer, at muligheden for demokratisk ejerskab var vigtig for deres valg af virksomhedstype. Selvom økonomi, enkelthed og tidligere kendskab således vælges af flere som vigtigt, er det bemærkelsesværdigt, at omkring hver 5. virksomhed vælger mulighed for demokratisk ejerskab som vigtigt i deres valg af selskabstype. Dette er særligt bemærkelsesværdigt taget i betragtning af den lave grad af kendskab til virksomhedstypen.

Virksomheder med to eller flere medarbejdere svarer i højere grad (31%), at muligheden for demokratisk ejerskab er vigtigt, sammenlignet med virksomheder med kun en medarbejder eller derunder (14%).

Sammenlignet med de andre regioner, har flest virksomheder i Region Hovedstaden (26%) svaret, at muligheden for demokratisk ejerskab var vigtig i valget af selskabstype.

Flere mænd (37%) end kvinder (26%) svarer, at lave kapitalkrav var vigtigt i valget af selskabstype. Ligeledes svarer flere mænd (13%) end kvinder (6%), at gode muligheder for at skaffe kapital var vigtigt for deres valg.

VIRKSOMHEDERNES PRIORITETER VED VALG AF SELSKABSTYPER

VIRKSOMHEDER DER I DEN KVANTITATIVE UNDERSØGELSE HAR ANGIVET, AT MULIGHED DEMOKRATISK EJERSKAB VAR VIGTIGT FOR DERES VALG AF SELSKABSTYPER, GIVER TYPISK FØLGENDE BEGRUNDELSER HERFOR:

ØNSKE OM GENNEMSIGTIG OG EGALITÆR LEDELSE AF VIRKSOMHED

Flere af de virksomheder som mener, at mulighed for demokratisk ejerskab er vigtigt, fortæller, at de ønsker at drive en virksomhed, hvor alle har lige meget at skulle have sagt. De mener, at den egalitære ledelsesform vil skabe mere gennemsigtighed og tillid blandt de der er tilknyttet virksomheden.

STØRRE MEDARBEJDERLOYALITET OG BREDERE ANSVARSFORDELING

Virksomhederne mener, at de ansatte vil være mere loyale over for og engagerede i virksomhedens ambitioner, hvis denne er ledet demokratisk. Derudover mener de også, at det vil være en fordel, at der i en demokratisk virksomhed er flere til at bære ansvaret for virksomhedens beslutninger.

DEMOKRATISKE VIRKSOMHEDER KAN GIVE STØRRE LOKAL OPBÅKNING

En enkelt respondent fortæller, at han er med i et vindmøllelaug, hvilket han definerer som en demokratisk virksomhed. Han fortæller, at det har været en stor fordel for vindmøllelauget at være et demokratisk foretagende, som de lokale kunne melde sig ind i, da dette har givet en høj grad af opbakning til etableringen af vindmøller i lokalområdet. Respondenten påpeger, at opbakningen ikke havde været nær så stor og at der havde været mange flere klager, hvis det i stedet havde været enkelt en investor, der havde ønsket at etablere vindmøller i området.

VIRKSOMHEDER DER I DEN KVANTITATIVE UNDERSØGELSE IKKE HAR ANGIVET, AT MULIGHED FOR DEMOKRATISK EJERSKAB VAR VIGTIGT FOR DERES VALG AF SELSKABSTYPER, GIVER TYPISK FØLGENDE BEGRUNDELSER HERFOR:

MANGLENDE KENDSKAB

Flere af disse virksomheder har ikke hørt om demokratisk ejerskab, hvorfor de heller ikke har haft det med i deres overvejelser, da de stiftede virksomhed.

REVISOR ELLER ADVOKAT HAR IKKE ANBEFALET DEMOKRATISK VIRKSOMHED

Flere af virksomhederne, der ikke har angivet at demokratisk ejerskab var vigtigt for dem, fortæller, at de er blevet rådgivet af en revisor eller advokat om valg af virksomhedsform. I denne forbindelse har ingen af dem oplevet, at deres revisor eller advokat har nævnt demokratisk ejerskab som en mulighed.

CITATER:

VIRKSOMHEDERNES VALG AF VIRKSOMHEDSFORM

”At være demokratiske kan give mere gennemsigtighed. Jeg kunne godt tænke mig, at ledelsen i dag var lidt mere gennemsigtige. At hvis en medarbejder havde et spørgsmål som var på ledelsesplan, så burde ledelsen svare på det og være glade, fordi det jo viser, at medarbejderne er engagerede. Der findes så mange medarbejdere som lever og ånder for deres arbejde, men det bliver nogle gange oplevet forkert, hvis medarbejderne stiller spørgsmålstejn ved ledelsen.”

-
Heidi, 2 ansatte

”Når du er en virksomhed i min størrelse, så tænker du over det du laver 24 timer i døgnet. Men hvis du kan uddelegere og stole på folk, så kan du lave meget mere. Den demokratiske form er en anerkendelse af de ansatte. Det har noget at gøre med arbejdskultur.

-
Jens, 10 ansatte

”Grunden til at jeg har angivet, at det var vigtigt med mulighed for demokratisk ejerskab handler nok mest om elementet af åbenhed og transparens.”

-
Henrik, 4 ansatte

”Vi spurgte en revisor, hvad der passer bedst. Han kom så med et par forskellige modeller, og vi valgte en af dem. Så det var egentlig ikke en diskussion. Vi valgte bare den model der passede bedst ud fra skattemæssige henseender.

-
Anton, 0 ansatte

”Jeg tror slet ikke, at jeg tænkte over det, for jeg vidste ikke der var noget der hed demokratisk virksomhedsform. Så det var slet ikke i vores overvejelser. Det var først da jeg fik spørgeskemaet bagefter, at jeg tænkte over det.”

-
Trine, 4 ansatte

”Dengang vi valgte virksomhedsform snakkede vi både med revisor og advokat, og der snakkede vi slet ikke om demokratisk virksomhed. Og vi er jo også bare to ejere, så vi er jo på lige fod i det.”

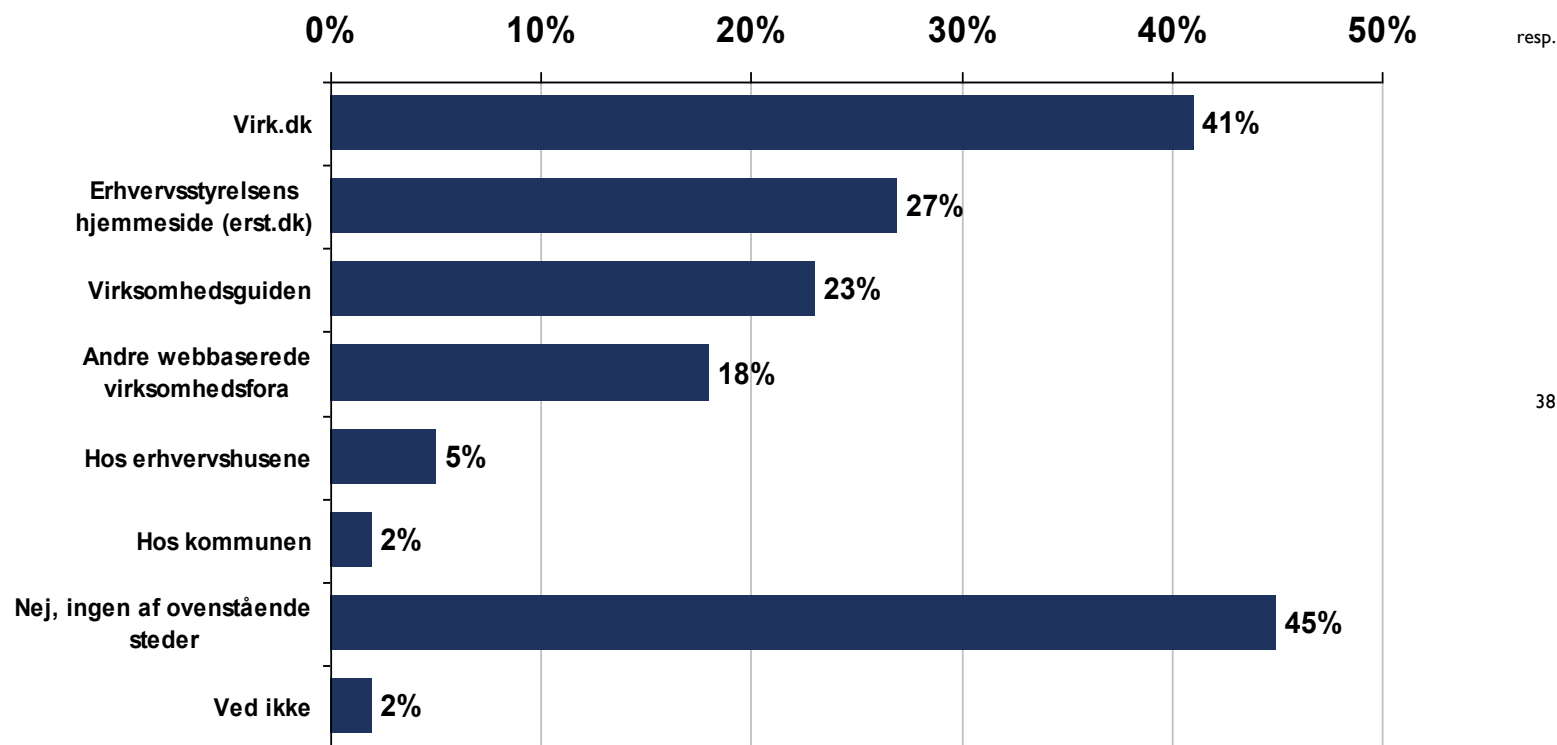
-
Keld, 10 ansatte

DEL 3: VEJLEDNING OM DEMOKRATISKE VIRKSOMHEDER

DA DU/I ETABLEREDE DIN/JERES VIRKSOMHED, SØGTE DU/I DA INFORMATION ET ELLER FLERE AF FØLGENDE STEDER? GIV GERNE FLERE SVAR

Lidt over halvdelen af virksomhederne søgte information i forbindelse med etableringen af virksomheden.

Samlet set angiver 52% af virksomhederne, at de har søgt viden i eller flere steder i forbindelse med etableringen af deres virksomhed.

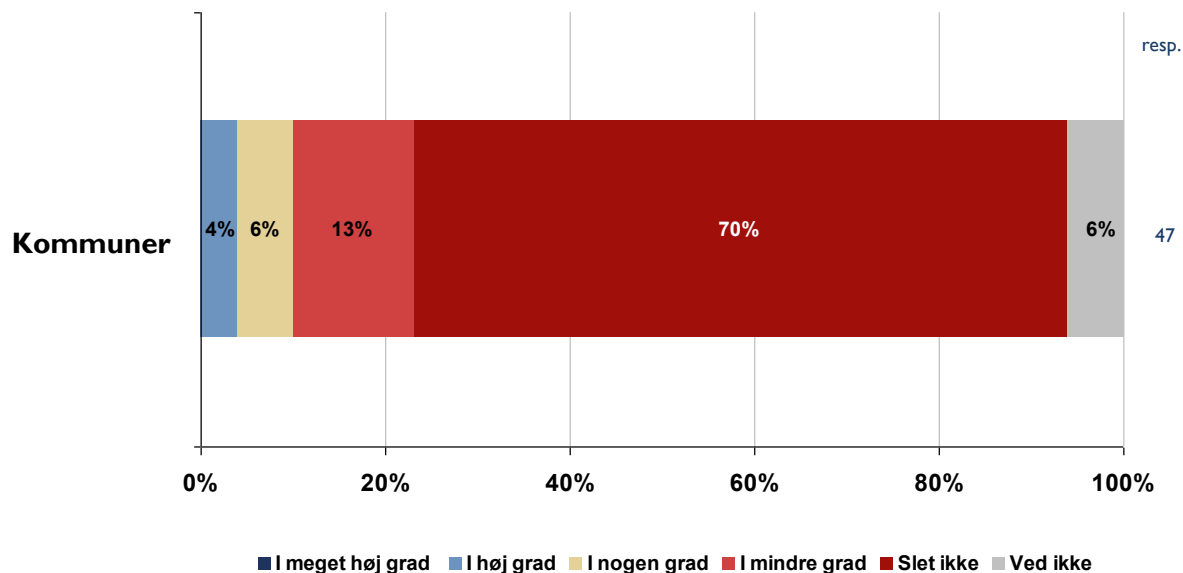
Flest angiver, at de søgte information på virk.dk (41%), mens 27% svarer, at de søgte på Erhvervsstyrelsens hjemmeside og 23% svarer, at de søgte viden hos Virksomhedsguiden.

18% svarer, at de søgte information på andre webbaserede virksomhedsfora. 5% svarer, at de søgte information hos erhvervshusene, mens 2% svarer, at de søgte informationen hos kommunen.

45% svarer, at de ikke søgte viden nogen af de ovenstående steder, mens 2% svarer, at de ikke ved det.

Der er ingen signifikante baggrundsforskelle for dette spørgsmål.

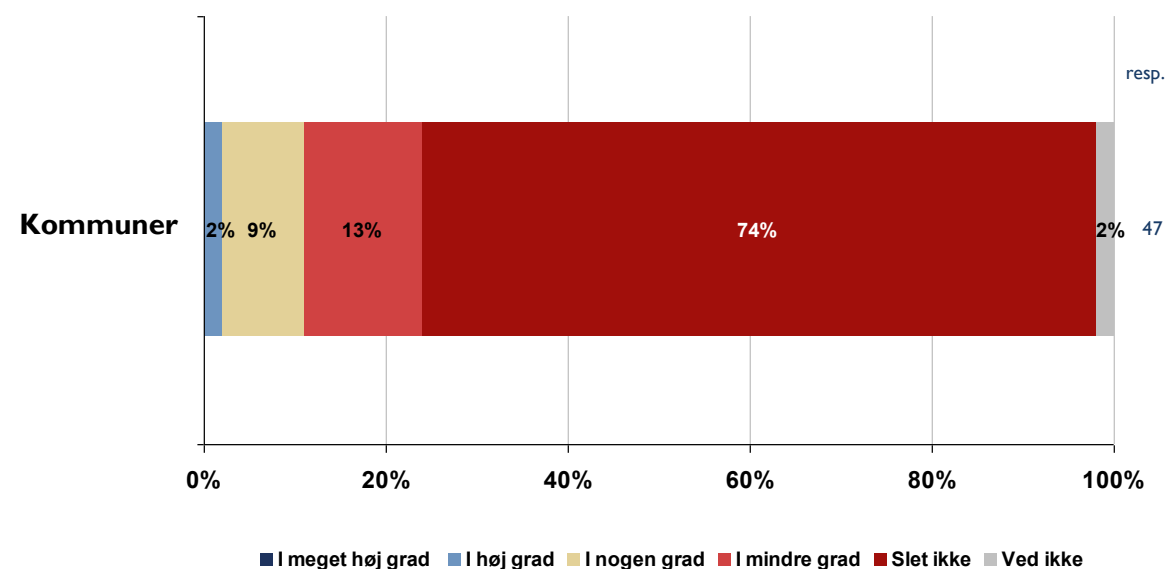
I HVILKEN GRAD VURDERER DU, AT DE VIRKSOMHEDER I VEJLEDER, EFTERSPØRGER RÅDGIVNING OM MULIGHEDEN FOR AT ETABLERE SIG SOM DEMOKRATISK VIRKSOMHED?

Langt størstedelen (83%) af kommunerne vurderer, at de virksomheder de vejleder i mindre grad (13%) eller slet ikke (70%) efterspørger rådgivning om muligheden for at etablere sig som demokratisk virksomhed.

Kun 4% af kommunerne angiver, at de virksomheder de vejleder i høj grad efterspørger rådgivning om etablering som demokratisk virksomhed. Mens 6% svarer 'i nogen grad', og 6% svarer 'ved ikke' svarer ingen 'i meget høj grad'. Således er rådgivning om demokratiske virksomheder ikke noget, som ret mange virksomheder efterspørger, ifølge kommunerne.

I HVILKEN GRAD VURDERER DU, AT I SELV AKTIVT FORSØGER AT VEJLEDE DE VIRKSOMHEDER, I ER I KONTAKT MED, OM MULIGHEDEN FOR AT ETABLERE SIG SOM DEMOKRATISKE VIRKSOMHEDER?

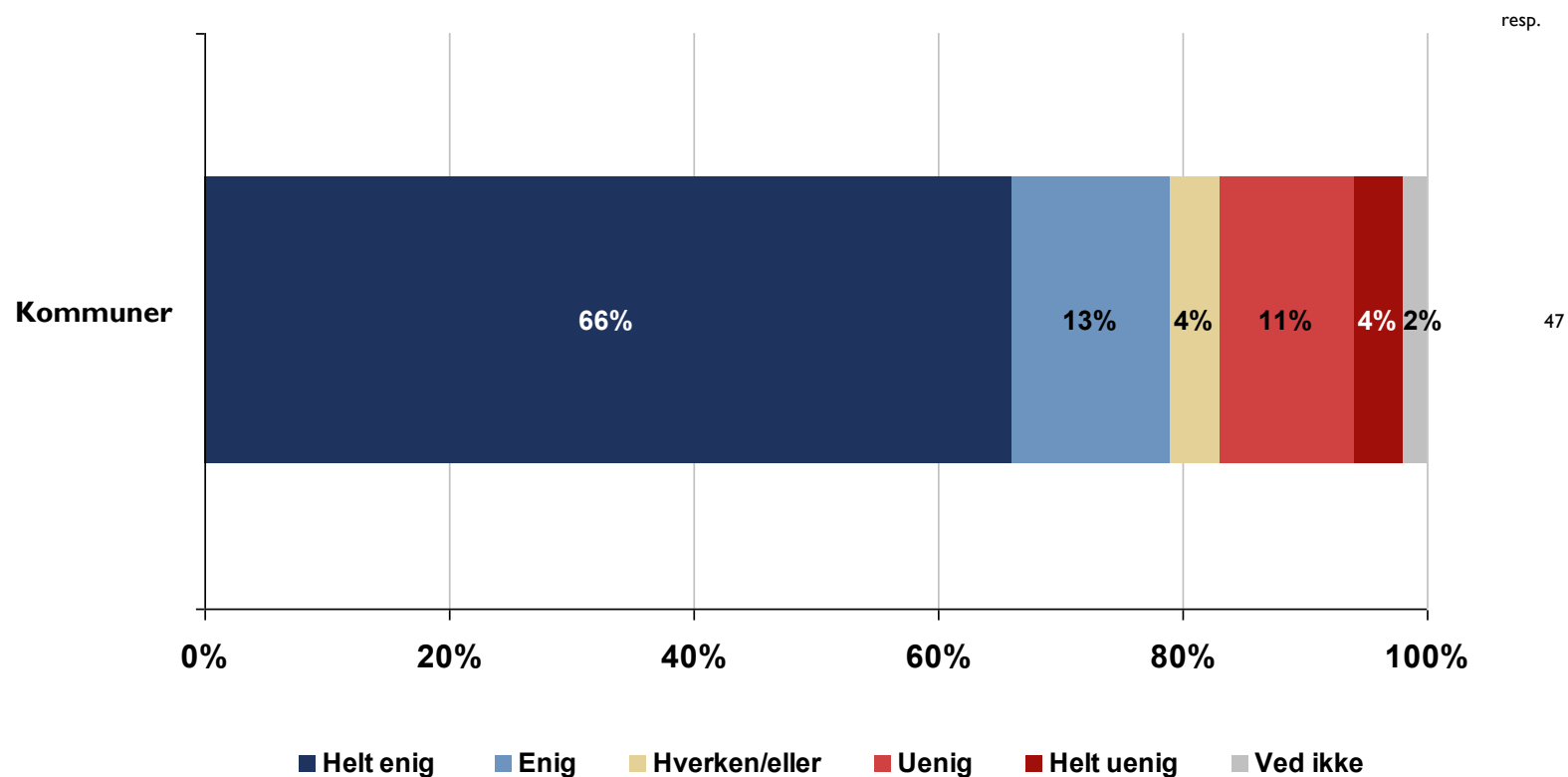

Meget få kommuner angiver, at de i høj grad (2%) selv aktivt forsøger at vejlede virksomheder om muligheden for at etablere sig som demokratiske virksomheder.

Langt størstedelen (87%) af kommunerne svarer, at de i mindre grad (13%) eller slet ikke (74%) forsøger at vejlede virksomheder om at etablere sig som demokratisk virksomhed. 9% svarer, at de gør dette i nogen grad og ingen svarer 'i meget høj grad'. 2% svarer 'ved ikke'.

ER DU ENIG ELLER UENIG I FØLGENDE UDSAGN: VORES ERFARING MED AT VEJLEDE VORES BRUGERE OM MULIGHEDEN FOR AT ETABLERE SIG SOM DEMOKRATISKE VIRKSOMHEDER ER MEGET BEGRÆNSET?

Flertallet af kommunerne svarer, at de har meget begrænset erfaring med at vejlede brugere om muligheden for at etablere sig som demokratiske virksomheder.

Næsten 4 ud af 5 (78%) kommuner angiver, at de er enige (13%) eller helt enige (66%) i, at de har meget begrænset erfaring med at vejlede brugere om muligheden for at etablere sig som demokratiske virksomheder. 4% svarer 'hverken/eller', mens 15% er uenige (11%) eller helt uenige (4%).

Signifikant flere kommuner i Region Hovedstaden svarer 'helt enig' (92%) til, at de har meget begrænset erfaring med at vejlede brugere om muligheden for at etablere sig som demokratiske virksomheder end de øvrige regioner, hvor gennemsnittet for denne besvarelse er på 66%.

5 ud af de 6 erhvervshuse i den kvalitative undersøgelse er helt enige (3) eller enige (2) i, at deres erfaring med at vejlede om muligheden for etablering af demokratiske virksomheder er begrænset. Kun et erhvervshus har svaret, at de hverken er enige eller uenige i dette.

ERHVERVSFREMME SYSTEMETS VEJLEDNING OM DEMOKRATISKE VIRKSOMHEDER 1 / 2

Som det afspejles i de kvantitative resultater, svarer langt størstedelen af kommunerne, at de ikke gør en aktiv indsats for at vejlede om etableringen af demokratiske virksomheder, ligesom de heller ikke oplever en efterspørgsel efter dette. Det samme gælder erhvervshusene, som i de kvalitative interview uddyber, at dette særligt skyldes, at de anser virksomhedernes ejerstruktur som sekundær. For kommunerne skyldes dette i højere grad, at de snarere agerer bindeled mellem virksomheder og vejledningsudbydere, og dermed ikke selv varetager vejledning.

ERHVERVSHUSENE VEJLEDER VIRKSOMHEDERNE – MEN ANSER EJERSTRUKTUREN SOM SEKUNDÆR

 Samtlige erhvervshuse forklarer, at de typisk vejleder nyopstartede virksomheder om deres forretningsgrundlag, salg og markedsføring. Det kan eksempelvis være om hvilket produkt eller service virksomhederne sælger, hvem deres kunder er, eller hvordan de har tænkt sig at finde deres kunder. Ingen af erhvervshusene vejleder dog om, hvordan virksomhederne organiserer sig og dermed heller ikke om muligheden for at etablere sig som demokratiske virksomheder. Dette skyldes, ifølge erhvervshusene, at virksomhedsformen ikke har direkte indflydelse på virksomhedens omsætning, men snarere har et bredere og mere samfundsmæssigt formål.

FÅ ERHVERVSHUSE VEJLEDER ALLEREDE ETABLEREDE DEMOKRATISKE VIRKSOMHEDER

 Kun et enkelt erhvervshus, Erhvervshus Sjælland, mener med sikkerhed, at de vejleder allerede etablerede demokratiske virksomheder. Erhvervshus Sjælland oplever dog ikke, at de demokratiske virksomheder efterspørger vejledning om særlige emner, der adskiller sig fra virksomheder, der anvender andre virksomhedsformer. Erhvervshus Sydjylland mener muligvis, at enkelte af de virksomheder de vejleder ville kunne defineres som demokratiske virksomheder, og de oplever ligeledes ikke, at disse efterspørger vejledning om særlige emner. Både Erhvervshus Sjælland og Erhvervshus Sydjylland bemærker, at de sjældent vejleder virksomheder om deres ejerform og juridiske spørgsmål, som ville være af særlig karakter for demokratiske virksomheder. De øvrige 4 Erhvervshuse mener ikke, at de vejleder allerede etablerede virksomheder.

”Virksomheder kan jo optræde i rigtig mange former. Så det interessante for os er egentligt hvad behovet er i virksomheden - og så kommer ledelses- eller ejerstrukturen sekundært.”

-
Erhvervshus Sydjylland

”Jamen jeg tror det er en ret teoretisk problemstilling, fordi dem vi har med at gøre, jo ikke er virksomheder der henvender sig i forhold til deres ejerform. Det er jo typisk ejeren af en mindre virksomhed eller en mellemstor virksomhed, som henvender sig om sparring om et konkret emne såsom, hvordan de fører deres salg, hvordan får de for eksempel flere kunder i Tyskland eller arbejder med digitalisering. Det er meget sådan noget, vi roder rundt med. Det er meget specifikt faktisk.”

-
Erhvervshus Midtjylland

”Virksomheder efterspørger ikke vejledning om demokratiske virksomheder, fordi det ikke findes! Hvis du som iværksætter slår op på virksomhedsguiden, for at se på hvilken virksomhedsform der passer til dig, så tænker du jo ikke på en mulighed, der ikke foreligger.”

-
Erhvervshus Hovedstaden

ERHVERVSFREMME SYSTEMETS VEJLEDNING OM DEMOKRATISKE VIRKSOMHEDER 2 / 2

KOMMUNERNE HENVISER VIRKSOMHEDERNE TIL VEJLEDNINGSUDBYDERE SÅSOM ERHVERVSHUSE, ERHVERVSRÅDGIVERE ELLER REVISORER

Mens enkelte mindre kommuner foretager nogle typer af vejledning, påpeger langt størstedelen af kommunerne i de kvalitative interview, at de ikke er involverede i virksomhedernes valg af virksomhedsform, da de ikke selv yder vejledning. Derimod henviser de virksomhederne til andre steder, hvor de kan søge vejledning, som typisk er ved regionens erhvervshus, en lokal revisor eller en leverandør som kommunen har udliciteret erhvervsrådgivning til. Enkelte kommuner forklarer, at de har nogle særlige tilbud til nyopstartede virksomheder, hvor de bliver tilbudt betalt hjælp af en revisor. I disse tilfælde er det typisk revisoren, der rådgiver om valg af virksomhedsform, hvorfor revisorer potentielt kunne være en vigtig målgruppe for udbredelsen af kendskab til demokratiske virksomheder.

DEN DEMOKRATISKE VIRKSOMHEDSFORM ER IKKE RELEVANT FOR SELVSTÆNDIGE ELLER VIRKSOMHEDER MED ENKELTE ANSATTE

Blandt både kommuner og erhvervshuse forklarer flere, at de anser den demokratiske virksomhedsform som mest relevant for allerede etablerede og forholdsvis stabile virksomheder. Derudover påpeger flere kommuner og erhvervshuse, at langt de fleste nyopstartede virksomheder de har kontakt til, enten er enkeltpersonsvirksomheder eller kun har få ansatte, hvorfor de ikke mener, at ejerne ville finde det relevant at tale om demokratiske virksomhedsformer.

”Vi prøver jo at lave nogle netværk, hvor vi sætter det på dagsordenen, hvordan man laver en virksomhed, der ser anderledes ud. Og der kalder vi det jo ikke demokratiske virksomheder, men det er jo faktisk derhenne af. Ellers viser vi dem videre til erhvervshus Midtjylland eller erhvervsstyrelsen.”

-
Randers Kommune

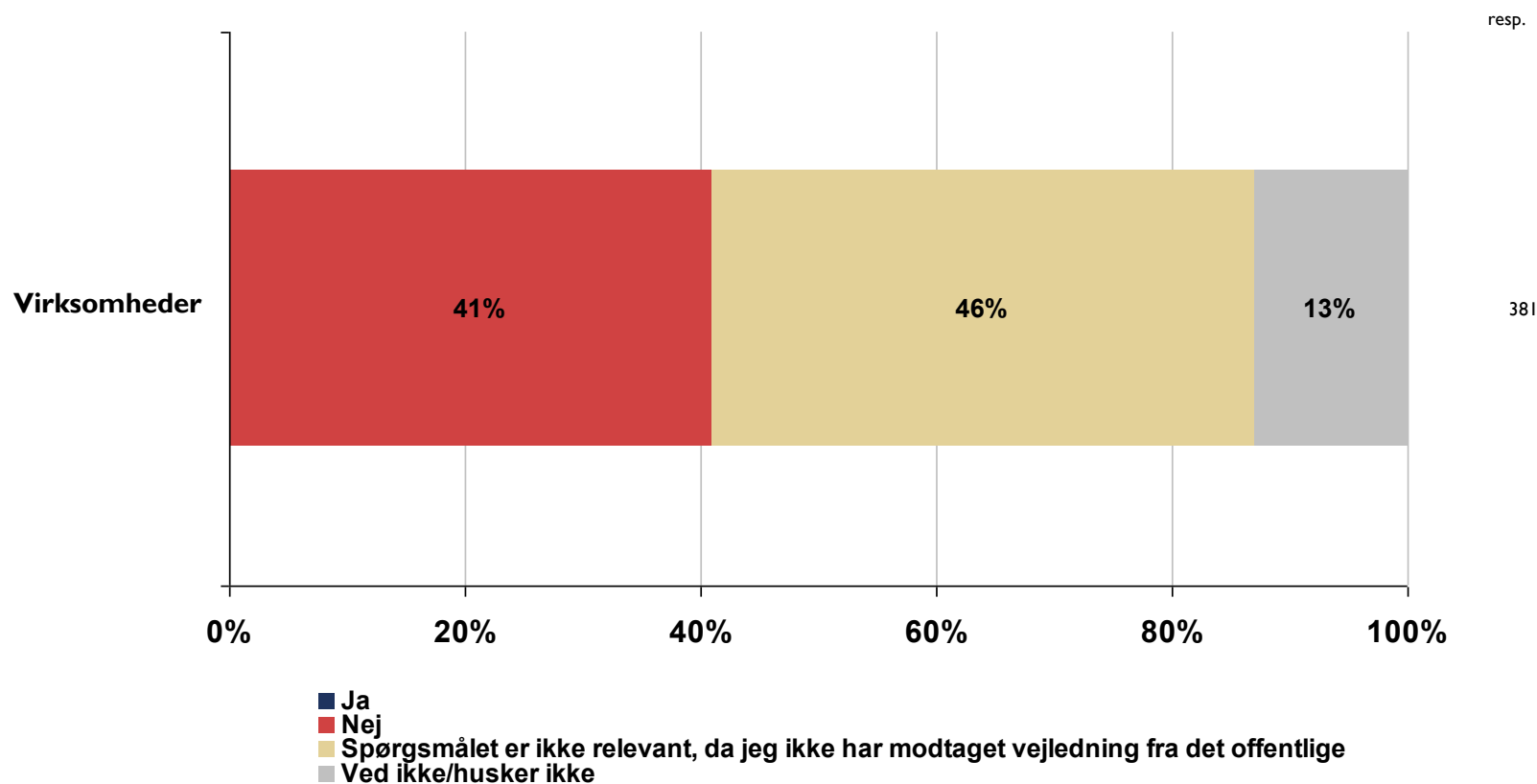
”Det er ikke noget der er på kommunens erhvervspolitiske dagsorden. Det er ikke skrevet i resultatkontrakten at de skal koncentrere sig om det. Måske de gør det alligevel men det er ikke efter kommunens opgavestilling. Der er andre ting som for eksempel eksport og internalisering, som der har være politisk ønske om at hjælpe virksomhederne med. Vi har altså haft vores fokus på nogle andre ting rent politisk end på ejerskabsstruktur.”

-
Favrskov Kommune

”Mange af de virksomheder vi vejleder er en-mands firmaer og derfor er det ikke et fokus. Og så ved jeg heller ikke rigtig hvad demokratiske virksomheder er og hvad fordelene er.”

-
Lemvig Kommune

ER DU/I BLEVET INFORMERET OM MULIGHEDEN FOR AT ETABLERE JER SOM DEMOKRATISK VIRKSOMHED I DEN VEJLEDNING I HAR MODTAGET FRA DEN OFFENTLIGE ERHVERVS RÅDGIVNING?

 Ingen virksomheder er blevet informeret om muligheden for at etablere sig som demokratisk virksomhed.

2 ud af 5 virksomheder (41%) svarer, at de ikke er blevet informeret om muligheden for at etablere sig som demokratisk virksomhed. En nogenlunde tilsvarende andel (46%) har ikke modtaget vejledning fra det offentlige. 13% svarer 'ved ikke'. Således er ingen af virksomhederne, blevet informeret om muligheden for at etablere sig som demokratisk virksomhed.

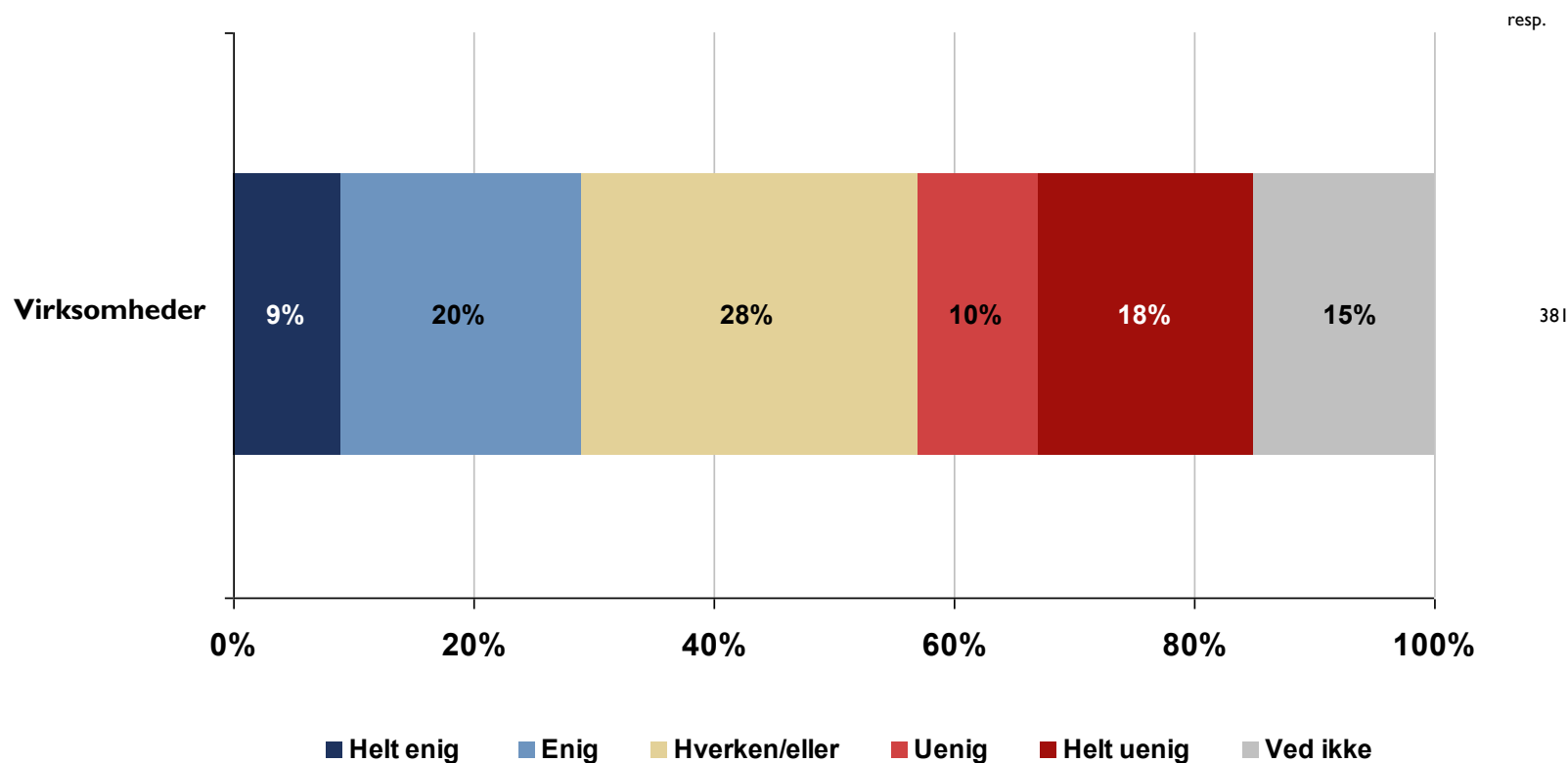

I de kvalitative interview viste det sig, at knap halvdelen af de interviewede virksomheder har modtaget privat rådgivning af revisorer eller advokater i forbindelse med deres opstart. Her nævner flere, at blandt andet ejerform blev drøftet. Dog er ingen i disse forløb blevet informeret om muligheden for at etablere sig som demokratisk virksomhed. Det er derfor værd at bemærke, at private revisorer og advokater kan være en yderst relevant målgruppe at tage i betragtning, i arbejdet med at styrke vidensgrundlaget om demokratiske virksomheder.

DEL 4: DEMOKRATISKE VIRKSOMHEDER FREMADRETTET

JEG VIL VÆRE INTERESSERET I AT FÅ MERE INFORMATION OM AT ETABLERE MIN/VORES VIRKSOMHED SOM EN DEMOKRATISK VIRKSOMHED

Næsten en tredjedel af virksomhederne er interesserede i at få mere information om demokratiske virksomheder.

Mens det nuværende kendskab til demokratiske virksomheder er lavt, er interessen i at vide mere om demokratiske virksomheder faktisk markant højere. Således angiver 29% af virksomhederne, at de er enige (20%) eller helt enige (9%) i, at de ville være interesserede i at få mere information omkring at etablere deres virksomhed som en demokratisk virksomhed.

10% svarer, at de hverken er enige eller uenige, mens 28% er uenige (10%) eller helt uenige (18%). 15% svarer, at de ikke ved det.

Der er ingen signifikante baggrundsforskel for dette spørgsmål.

ERHVERVSFREMME SYSTEMETS FORESLÅEDE FOKUSPUNKTER FOR EKSPERTARBEJDSGRUPPEN

#1 'WHAT'S IN IT FOR ME?'

Stort set alle respondenter fra erhvervsfremmesystemet mener, at hvis det forventes, at de yder vejledning om demokratiske virksomheder, er det afgørende, at begrebet defineres nærmere. Her efterspørges særligt en definition af:

- **Hvad** formålet med den demokratiske virksomhedsform er
- **Hvordan** den demokratiske virksomhedsform adskiller sig fra andre virksomhedsformer
- **Hvilke** fordele der er for en virksomhed ved at være demokratisk

#2 UDBRED KENDSKABET Gennem CASES

Erhvervsfremmesystemet anbefaler, at kendskabet til demokratiske virksomheder med fordel kan formidles gennem cases, som viser, hvordan en virksomhed med en demokratisk virksomhedsform fungerer i praksis. Det vil, ifølge respondenterne, være en stor hjælp for de ansatte i erhvervsfremmesystemet at forholde sig til konkrete eksempler, som de kan vejlede ud fra.

#3 TIMING AF DEMOKRATISK VIRKSOMEHDSSTIFTELSE

Blandt både erhvervshuse og kommuner anses opstartsfasen for ikke som det mest oplagte tidspunkt at vælge den demokratiske virksomhedsform. Dette skyldes, at de fleste virksomheder starter med kun 1-2 medarbejdere, hvorfor overvejelser om demokratisk ejerskab ikke vil fremstå som relevant for mange nyopstartede virksomheder. I stedet fremhæver erhvervshus Midtjylland eksempelvis generationsskiftet i en virksomhed, som et særligt fordelagtigt tidspunkt at vejlede virksomheder i muligheden for at omlægge sig til en demokratisk virksomhed. De påpeger, at muligheden for at gøre virksomheden delvist eller helt medarbejderejet, kan bidrage til at bibeholde en kontinuitet og fastholde forankring i virksomheden.

#4 MÅLRET INDSATSEN MOD UNGE IVÆRKSÆTTERE OG VIRKSOMHEDER, DER ARBEJDER MED GRØN OMSTILLING

Omkring en tredjedel af de interviewede kommuner mener, at den demokratiske virksomhedsform i særdeleshed vil være relevant for nyopstartede virksomheder, der arbejder med grøn omstilling og cirkulær økonomi. Kommunerne begrunder dette med at disse virksomheder har et komplekst produkt og typisk et større fokus på samfundsansvar, som givetvis kan gøre den demokratiske virksomhedsform attraktiv for dem. Ligeledes mener kommunerne, at unge iværksættere typisk er mere nysgerrige på alternative virksomhedsformer.

#5 POTENTIALE FOR MERE VEJLEDNING OM DEMOKRATISKE VIRKSOMHEDER I ERHVERVSFREMME SYSTEMET

Om end langt størstedelen af de interviewede kommuner og erhvervshuse ikke vejleder om virksomhedsform, kan enkelte godt se potentialet i at gøre dette. Erhvervshus Nordjylland og Erhvervshus Hovedstaden nævner uopfordret, at de er positivt indstillede over for at yde vejledning om demokratiske virksomheder fremtidigt, da de ser potentiale i, at virksomhedsformen kan bidrage med vækst og trivsel i deres region. Skal erhvervsfremmesystemet vejlede om demokratiske virksomheder, er der dog bred enighed om, at der må afsættes midler og ressourcer hertil, ligesom flere fortæller, at det har været tilfældet for grøn omstilling og digitalisering.

CITATER:

ERHVERVSHUSENES OPFORDRINGER TIL EKSPERTARBEJDSGRUPPEN

”Vi taler altid om, at Erhvervsstyrelsen eller Kommunernes Landsforening sætter nogle rammer for Erhvervshusene. Hvis de vil have, at vi skal vide mere om demokratiske virksomheder, så må de tage et ansvar for den kompetenceudvikling. Hvis de synes, at det med demokratiske virksomheder er vigtigt, så må de påtage sig det lederskab og hjælpe os med at blive klogere på det.”

-
Erhvervshus Sjælland

”Fra vores stol er det langt mere interessant, om demokratiet er i den måde virksomheden arbejder på end den måde virksomheden er ejet på.”

-
Erhvervshus Sydjylland

”Hvis vi ser på en meget praktisk erhvervmæssig sammenhæng, så synes jeg faktisk, at det godt kunne være at man skulle overveje demokratisk omlægning i forbindelse med generationsskifte i en virksomhed. Kunne man gøre et eller andet her, hvor man kunne udvikle nogle værktøjer, så de personer, der går på pension og skal lave et generationsskifte, i videre udstrækning kan få medarbejderne og kunder og andre ind som ejere – det kunne jeg faktisk godt se. Det synes jeg er en meget konkret anledning for demokratiske virksomheder - for det er et kæmpe problem i Danmark og har været det i en årerække”

-
Erhvervshus Midtjylland

”Definér demokratiske virksomheder tydeligere og identificér indsats, der kan styrke vejledningen i erhvervsfremmesystemet, så vi kan få flere af dem.”

-
Erhvervshus Sydjylland

”Der bør sættes nogle definitionsrammer op for, hvad man egentlig forstår ved begrebet. Hvad vil man have ud af at sætte det i fokus? Er der samfundsmæssigt set et uudnyttet potentiale, som vi her skal forsøge at indfri? Eller er det fordi, der er nogle barrierer, hvor man tænker: Her er et eller anden vi kan tage fat i! Eller er det fordi man tænker, at der kunne være et eller andet, som vi overser, som kunne være spændende fremadrettet?”

-
Erhvervshus Midtjylland

”Vi skal bruge en klokkeklar virksomhedsform, hvor der ikke er så meget at være i tvivl om.”

-
Erhvervshus Hovedstaden

CITATER:

KOMMUNERNES OPFORDRINGER TIL EKSPERTARBEJDSGRUPPEN

”Ekspertarbejdsgruppen skal arbejde med klarheden af, hvad der er det unikke ved demokratiske virksomheder. Hvad er det unikke og hvorfor? Hvad kan det her, hvis det bliver udbredt mere?”

-
Lemvig Kommune

”Jeg tror faktisk vi kommuner kunne gøre lidt mere, hvis vi havde mere kendskab til den her demokratiske styreform. Vi har brug for at der laves nogle cases i forhold til, hvordan man helt konkret gør det, når man er en lille virksomhed, der skal skabe vækst og arbejdspladser.”

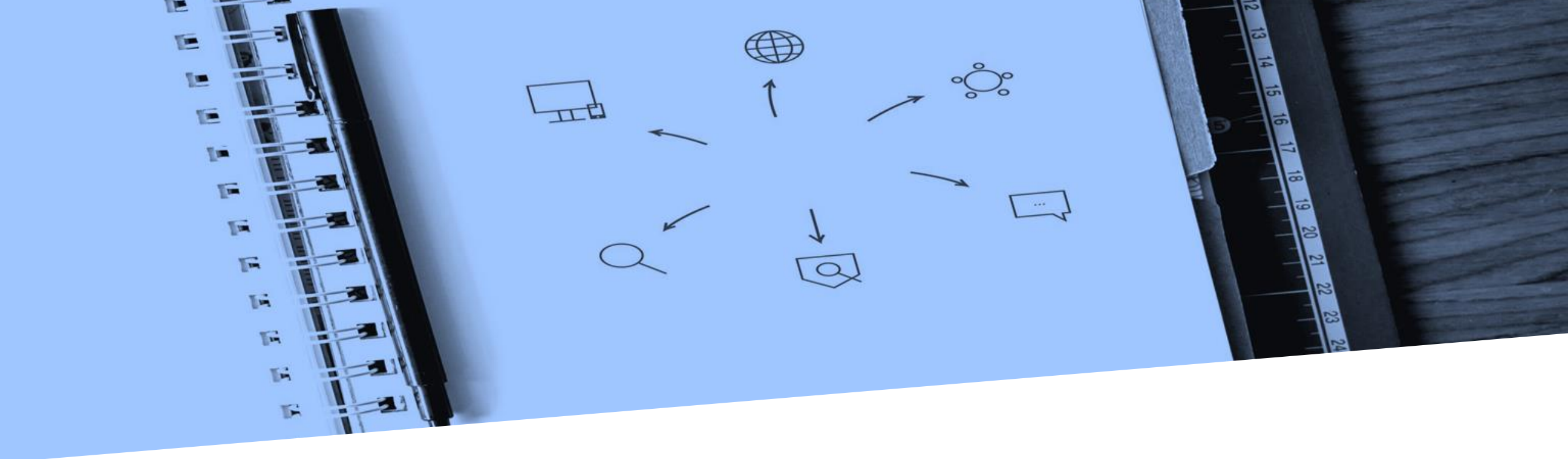
-
Jammerbugt Kommune

”Ekspertarbejdsgruppen skal simpelthen fokusere på, hvad en demokratisk virksomhed er! Fortæl hvad det er, og fortæl hvad styrkerne og udfordringerne er. Altså de rammer jo ind i et felt, hvor de der bliver selvstændige jo netop bliver selvstændige, fordi de ikke gider være i en organisation, hvor der er andre, der bestemmer. De fleste der starter op selv bliver drevet af et formål om at realisere drømmen om at være selvstændig, og selv at kunne bestemme. Så der er altså en kæmpe opgave i at forklare, hvad det her er for noget, og hvad det er man får ud af at være en demokratisk virksomhed. ‘What’s in it for me?’ om man så må sige.”

-
Vejen Kommune

”Jeg er ret nysgerrig på begrebet og behovet. Det er vildt spændende, at man kaster sig over det. Men hvad udspringer det af? Er det fordi man har lavet analyser på, at de virksomheder, der er demokratisk ejede performer bedre på bundlinjen, eller klarer sig bedre konkurrencemæssigt? Eller om de har lavere sygefravær eller lavere miljøbelastning? Hvad er det, der gør det vigtigt?”

”
-
Favrskov Kommune

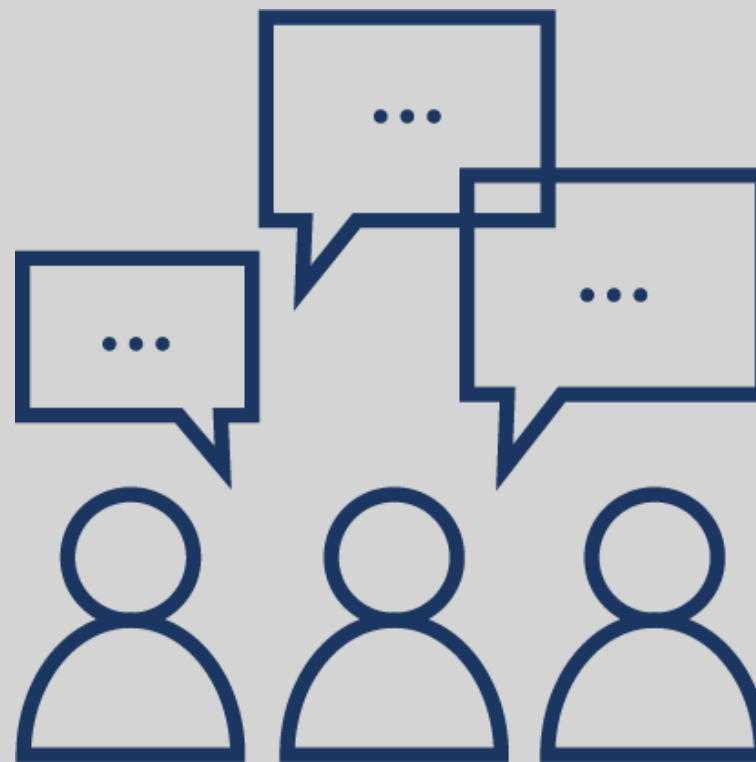
METODE

ANVENDELSE AF KOMBINERET KVALITATIV OG KVANTITATIV METODE

Undersøgelsen bygger på en kombination af kvantitative og kvalitative dataindsamlingsmetoder. Kombinationen er ideel til at indsamle sammenlignelige og stadig uddybende informationer om målgrupperne. Der er vigtigt at holde for øje, hvorledes de to metodetilgange kan complimentere hinanden, således at de tilsammen afdækker både bredden og dybden af erhvervsfremmesystemets og virksomhedernes kendskab til demokratiske virksomheder.

Den kvantitative metodetilgang sikrer, at der hurtigt kan dannes et overblik over respondentens umiddelbare holdning til eller oplevelse af et tema. Desuden gør den kvantitative metodetilgang det nemt at sammenligne holdninger, oplevelser og bedømmelser på tværs af forskellige målgrupper. Ved at stille opfølgende kvalitative spørgsmål, skabes der indsigt i, hvorfor respondenterne vælger den kvantitative bedømmelse vedkommende gør. Det bliver dermed muligt at danne en forståelse af respondenternes opfattelse af de forskellige kvantitative kategorier og de bagvedliggende årsager for deres kvantitative svar.

Herudover har dybdeinterview karakter af at være eksplorativ, hvilket kan medvirke til at åbne op for nye og uforudsete aspekter. Interviewet tager form som 'knuder på en snor', hvor alle emner afdækkes. Der hvor respondenterne har 'knuder' af viden, holdning eller interesse, vil der blive gået endnu mere i dybden. Dermed undgår respondenterne at tale uddybende om områder, denne ikke interesserer sig for eller har viden om samtidig med, at respondenterne får lov til at uddybe svar og begrundelser i områder af interesse. Således er der i interviewet gode muligheder for at kunne gå i dybden med forskellige emner, som er nødvendig for at kunne give Erhvervsstyrelsen et kvalificeret indblik i respondenternes kendskab til demokratiske virksomheder.

KVALITATIVE METODER

KVALITATIV DYBDEINTERVIEW MED KOMMUNER, ERHVERVSHUSE OG VIRKSOMHEDER

Der er i undersøgelsen foretaget følgende antal kvalitative dybdeinterview med de tre målgrupper:

- 6 interview med erhvervshuse á 30-40 minutter
- 15 interview med erhvervsfremmechefer i 15 forskellige kommuner á 30 minutter
- 18 interview med nyopstartede danske virksomheder á 15-20 minutter

Dybdeinterview er i denne undersøgelse foretaget telefonisk. Fordelen ved dette har været, at respondenterne har kunne gennemføre interviewet, hvor og hvornår det passede ind i deres hverdag.

Samtlige kvalitative dybdeinterview tog udgangspunkt i spørgeguides, som er udviklet i samarbejde med Erhvervsstyrelsen. Spørgeguiden til interview med erhvervshusene indeholdt både kvantitative og kvalitative spørgsmål. Spørgeguidene til kommunerne og virksomhederne indeholdt derimod kun kvalitative spørgsmål, da disse målgrupper allerede havde besvaret kvantitative spørgsmål via en kvantitative telefon- eller webundersøgelse.

INTERSUBJEKTIV FORTOLKNINGSRAMME

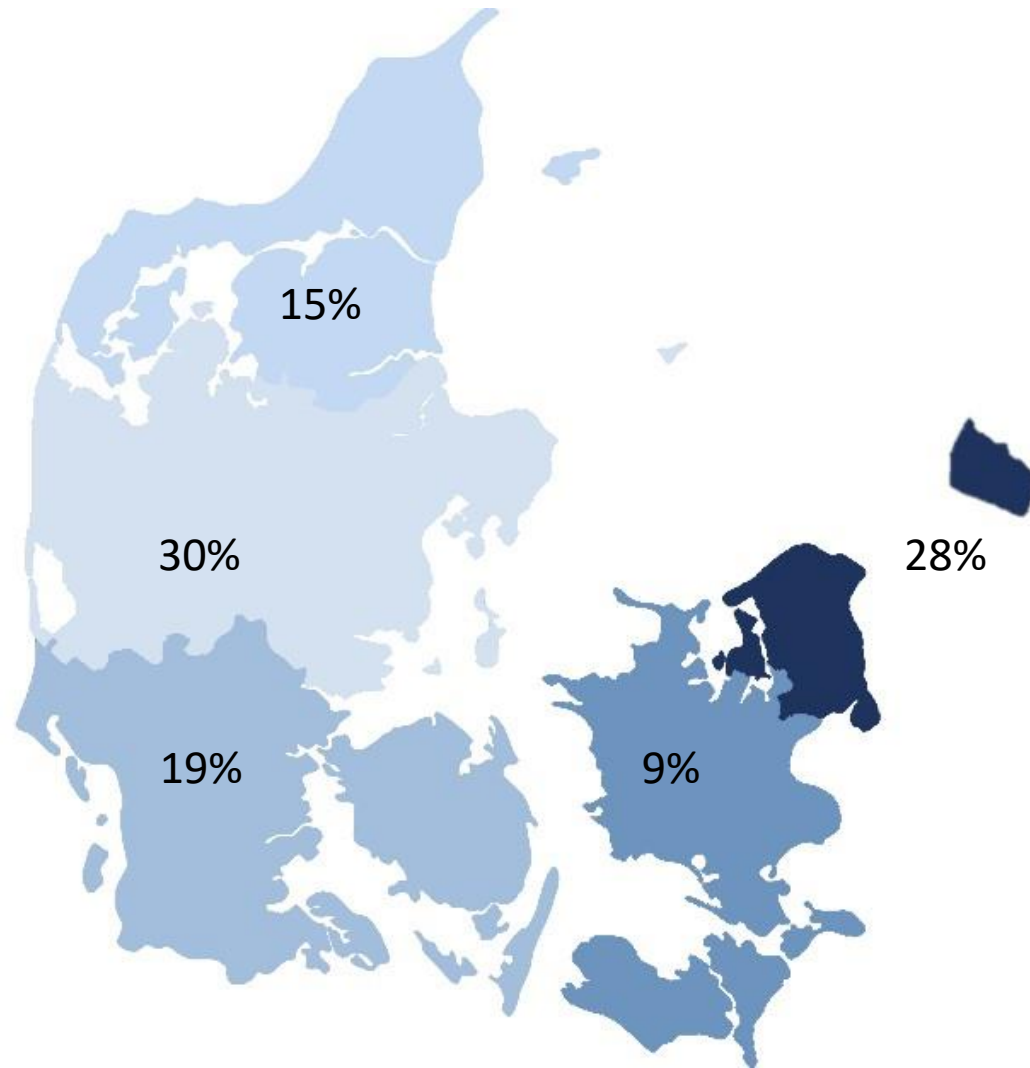
Under kvalitative interview anvender Megafon en intersubjektiv fortolkningsramme, hvor interviewer og respondenter i fællesskab laver en samlet fælles tolkning af respondentens holdninger og udsagn. Den intersubjektive fortolkningsramme står i modsætning til en subjektiv tolkning, hvor interviewer selv står for tolkning af respondentens holdninger og udsagn. Metodemæssigt har den intersubjektive fortolkningsramme den meget store fordel, at det mindsker risikoen for fejlfortolkninger.

BILAG

KOMMUNER

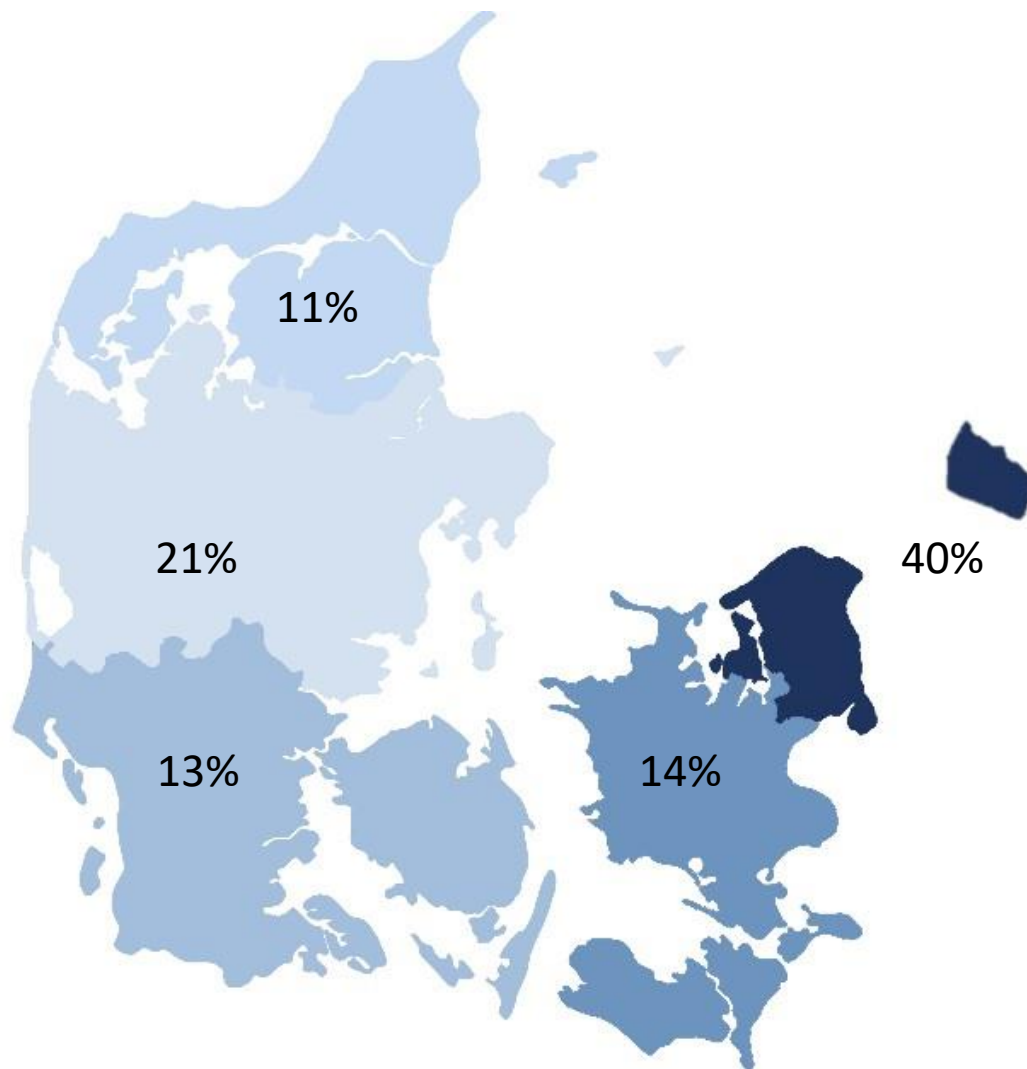
Den kvantitative undersøgelse i kommuner er udført:

- Som telefonundersøgelse blandt kommunernes erhvervsfremmechefer eller anden relevant medarbejder, som kan svare på vegne af denne
- Med 47 respondenter
- Med en gennemførselsprocent på 48%
- Med en regional fordeling som illustreret på billedet til venstre herfor

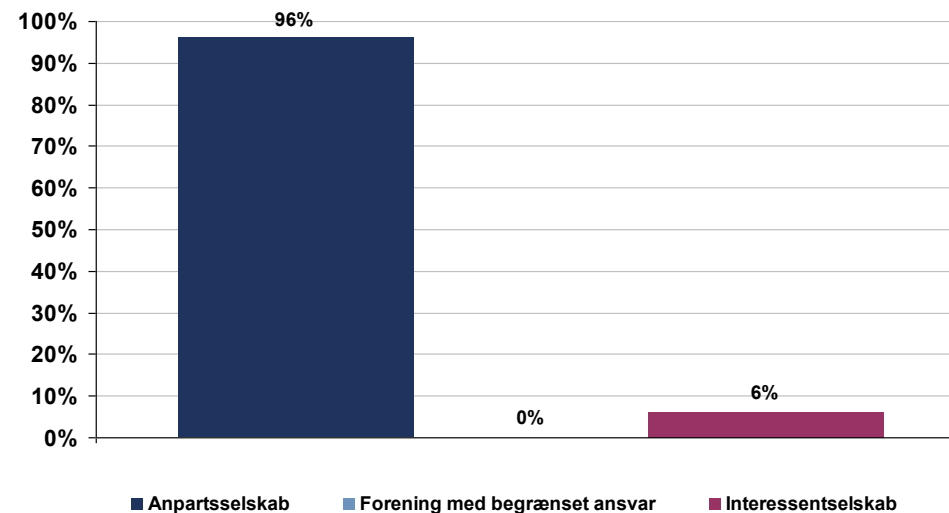

VIRKSOMHEDER

Den kvantitative undersøgelse i virksomheder er udført:

- Som internetundersøgelse blandt nyopstartede virksomheder
- Med 381 respondenter
- Med en gennemførselsprocent på 8%
- Med en kønsfordeling på 77% mænd og 23% kvinder
- Med en regional fordeling som illustreret på billedet til venstre herfor
- Med en fordeling på virksomhedsform som illustreret i grafen nedenfor

RESPONDENTOVERSIGT FOR KVALITATIVE INTERVIEW 1/3

ERHVERVSHUSCHEFER	
Nr.	Erhvervshus
1	Fyn
2	Hovedstaden
3	Midtjylland
4	Nordjylland
5	Sjælland
6	Syddjylland

KOMMUNALE ERHVERVSFREMMECHEFER		
Nr.	Region	Kommune
1	Hovedstaden	Tårnby Kommune
2	Hovedstaden	Brøndby Kommune
3	Syddanmark	Vejen Kommune
4	Midtjylland	Struer Kommune
5	Nordjylland	Jammerbugt Kommune
6	Midtjylland	Favrskov Kommune
7	Midtjylland	Lemvig Kommune
8	Syddanmark	Fredericia Kommune
9	Sjælland	Køge Kommune
10	Hovedstaden	Rudersdal Kommune
11	Syddanmark	Langeland Kommune
12	Nordjylland	Brønderslev Kommune
13	Midtjylland	Randers Kommune
14	Hovedstaden	Egedal Kommune
15	Midtjylland	Syddjurs Kommune

RESPONDENTOVERSIGT FOR KVALITATIVE INTERVIEW 2/3

BRUGERE AF ERHVERVSHUSENE (1/2)					
Nr.	Region	Antal ansatte	Hvad var vigtigt i dit jeres/valg af selskabstype? Gerne flere svar	I hvilken grad har du dybdegående kendskab til følgende virksomhedsformer? Demokratiske virksomheder	Køn
1	Sjælland	6	Begrænset ansvar/risiko for økonomisk tab, Mulighed for demokratisk ejerskab, Det var den form jeg/vi kendte bedst til i forvejen	I nogen grad	K
2	Midtjylland	1	Lave kapitalkrav, Begrænset ansvar/risiko for økonomisk tab	Slet ikke	K
3	Sjælland	2	Begrænset ansvar/risiko for økonomisk tab, Mulighed for demokratisk ejerskab	I mindre grad	K
4	Nordjylland	1	Begrænset ansvar/risiko for økonomisk tab	Ved ikke	K
5	Nordjylland	4	Lave kapitalkrav, Begrænset ansvar/risiko for økonomisk tab, Det var den mest enkle form	I nogen grad	K
6	Hovedstaden	10	Begrænset ansvar/risiko for økonomisk tab, Mulighed for demokratisk ejerskab,	I høj grad	M
7	Hovedstaden	10	Begrænset ansvar/risiko for økonomisk tab, Mulighed for demokratisk ejerskab	Slet ikke	M
8	Syddanmark	1	Mulighed for demokratisk ejerskab	I høj grad	M
9	Nordjylland	2	Begrænset ansvar/risiko for økonomisk tab, Gode muligheder for at skaffe kapital	I mindre grad	M
10	Nordjylland	2	Begrænset ansvar/risiko for økonomisk tab, Mulighed for demokratisk ejerskab	I nogen grad	M

RESPONDENTOVERSIGT FOR KVALITATIVE INTERVIEW 3/3

BRUGERE AF ERHVERVSHUSENE (2/2)					
Nr.	Region	Antal ansatte	Hvad var vigtigt i dit jeres/valg af selskabstype? Gerne flere svar	I hvilken grad har du dybdegående kendskab til følgende virksomhedsformer? Demokratiske virksomheder	Køn
11	Syddanmark	2	Lave kapitalkrav, Begrænset ansvar/risiko for økonomisk tab, Gode muligheder for at skaffe kapital	I nogen grad	M
12	Midtjylland	1	Begrænset ansvar/risiko for økonomisk tab, Det var den form jeg/vi kendte bedst til i forvejen	I nogen grad	M
13	Hovedstaden	1	Begrænset ansvar/risiko for økonomisk tab	I meget høj grad	M
14	Sjælland	1	Mulighed for demokratisk ejerskab, Det var den mest enkle form, Det var den form jeg/vi kendte bedst til i forvejen	I nogen grad	M
15	Hovedstaden	2	Lave kapitalkrav, Begrænset ansvar/risiko for økonomisk tab, Mulighed for demokratisk ejerskab	Slet ikke	M
16	Syddanmark	2	Begrænset ansvar/risiko for økonomisk tab, Det var den mest enkle form, Det var den form jeg/vi kendte bedst til i forvejen	I nogen grad	M
17	Midtjylland	0	Begrænset ansvar/risiko for økonomisk tab, Det var den mest enkle form	I høj grad	M
18	Nordjylland	4	Begrænset ansvar/risiko for økonomisk tab	I nogen grad	K

KONSULENTERNES KONTAKTINFORMATIONER

ASGER H. NIELSEN
DIREKTØR

+45 77414141
ahn@megafon.dk
www.megafon.dk

MEGAFON

ANDREA DALSBY
KVALITATIV SOUSCHEF

+45 77414160
ad@megafon.dk
www.megafon.dk

MEGAFON

CASPER O. JENSEN
LEDER AF KVANTITATIV AFDELING

+45 77414152
coj@megafon.dk
www.megafon.dk

MEGAFON

ASTRID MAHONEY
KVALITATIV KONSULENT

+45 77414141
anm@megafon.dk
www.megafon.dk

MEGAFON